

ОЛЕГ ВАСЮТА

**КОБЗАРСТВО та ЛІРНИЦТВО
НА ЧЕРНІГІВЩИНІ**

(науково-допоміжний бібліографічний покажчик)

Чернігів – 2001

ББК-91.9: 85
В-20

Васюта О. Кобзарство та лірництво на Чернігівщині. – Чернігів, 2001. - ____ с.

Упорядники: Дрозд Г. І., Поліщук Л. М.
Відповідальний за випуск: Грищенко П. В.
Комп'ютерний набір: Клещова Н. В., Рожкова Н. С.
Ризограф Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка

Підписано до друку 1.06.2001
Наклад 300

ВСТУП

З нашої точки зору, сучасний стан дослідження бандурництва, лірництва і кобзарства в цілому не відповідає тому науковому рівню, на який заслуговує цей унікальний вид музичної діяльності українського народу. Ми не можемо не помічати того, що кобзарство України, особливо після утворення Всеукраїнської кобзарської спілки, набирає все більшого громадянського звучання і щоденно примножує свій духовний потенціал. Можливо, вперше, за всю багатвікову історію свого розвитку, кобзарство перестало зазнавати утисків з боку існуючої влади і поступово стає важливим чинником державотворення, вагомим фактором формування і згуртування певних кіл нашого суспільства навколо національної ідеї, яка повинна стати наріжним каменем духовного життя України в третьому тисячолітті.

При цьому ми повинні чітко усвідомлювати, що кобзарство в своїй глибинній сутності і сьогодні виконує не лише естетичну, але й емоційно-пізнавальну функцію.

І, можливо, для майбутніх поколінь пісня-дума Олександра Білаша на вірші Дмитра Павличка “На Чорнобиль журавлі летіли” у виконанні чернігівського кобзаря-лірника Василя Нечепи дасть набагато більше щодо дійсного усвідомлення трагедії народу, ніж сотні інших свідчень. Колись, говорячи про українську пісню, Микола Гоголь висловив надзвичайно тонке спостереження щодо пізнавальної функції мистецтва: “Історик, не повинен шукати в них вказання дня і числа битви або точного пояснення місця, вірної реляції, в цьому відношенні небагато пісень допоможуть йому. Але коли він захоче пізнати справжній побут, стихії характеру, всі найтонші відтінки почуттів, хвилювань, страждань, радощів описуваного народу, коли захоче випитати дух минулого віку, загальний характер всього цілого і окремо кожного часткового, тоді він буде задоволений цілком; історія народу розкриється перед ним у ясній величі”.

Саме “велич” душі нашого народу і доносять нам як співці минулого, так і сучасні невтомні носії її кращих проявів. Разом з тим, осмислення питань кобзарства для нас є не менш актуальним, ніж це було за часів М.Максимовича, П.Куліша, М.Лисенка. Як тут не згадати мудру настанову Максима Рильського, який говорив: “Великий польський поет Адам Міцкевич колись сказав: горе тому народові, який не любить своїх співців. Я, продовжуючи ці слова, хочу сказати: “Щастя тому народові, який любить, шанує і цінує своїх співців”.

Кобзарі, лірники, бандуристи за всіх часів користувалися особливою повагою серед людей. Нічого для себе не вимагаючи, вони завше віддавали щось більше за те, що ми сприймаємо як звичайне естетичне задоволення від слова, музики, пісні. Десь на рівні історичної самоусвідомленості ми відчуваємо, що зі звуками кобзи і ліри в наші душі вливається стихія буття багатьох поколінь, відгомін тих подій, які глибоко приховані в генетичному коді нашого народу. І, лише відчувши і усвідомивши це, можна збагнути, яка могутня історія життя нашого народу і як важливо бути вірними духовним заповітам наших пращурів. Можливо, саме з таких позицій розмірковував наш геніальний предтеча Тарас Шевченко – наша дума, наша пісня не вмере, не загине... Але давайте поставимо перед собою відверте запитання: чи сьогодні, на початку XXI століття, ми все зробили для того, щоб кобзарство, як одне з високих духовних завоювань багатьох поколінь стало справжнім надбанням народу, особливо молодого покоління. І коли, шукаючи відповідь на це запитання, думаєш про те, що сьогодні навіть купити аудіокасету, не говорячи про компакт-диск з записами наших кращих бандуристів, є великою проблемою, коли бачиш і чуєш, як ефірний простір держави захопили інші музичні впливи, то відчуття оптимізму від зовнішніх ознак поширення кобзарства на десятому році нашої Незалежності стає все менше і менше. Тому треба діяти, і діяти цілеспрямовано. Свого часу, виносячи на суд широкої громадськості творчість Остапа Вересая, класик української музики Микола Лисенко, порівнюючи ступінь досліджуваності української і російської народної пісні, з боєм відмічав: “...щодо музично-етнографічних праць у нас на Півдні ще й художників не завелось”. На жаль, ця проблема, щодо наукової розробки питань кобзарства не втратила своєї актуальності. Адже сьогодні з поля зору науковців майже зникли питання музичної освіти в галузі бандурництва, лірництва. Відсутні нові фундаментальні праці з історії музичного інструментарію, розвитку кобзарських шкіл. Відсутні теоретичні та енциклопедичні довідники з питань кобзарства. А яке місце в музичній регіоніці посідають питання висвітлення життя сучасного кобзаря? Що ми знаємо про репертуар, який живить його душу? На яких музичних інструментах він грає і який його матеріальний достаток? І таких непростих запитань чимало.

Давайте поглянемо на цю проблему з іншої точки зору. Чи можна вважати нормальним той стан речей, коли останній бібліографічний покажчик з питань кобзарства з’явився у 1923 році стараннями Василя Ємця і Зенона Кузелі в Берліні!? Безперечно, ні!

Тому, здійснюючи свою працю, ми виходили з наступних міркувань:

1. Чернігівщина завжди була важливим регіоном розвитку і поширення кобзарства. Вже наприкінці XIX століття в нашому краї чітко виокремилися Ніжинський, Борзнянський, Сосницько-Менський, Чернігівський, Козелецький, Остерський, Глухівський, Новгород-Сіверський, Прилуцький осередки кобзарства. Навіть побіжний погляд на вищенаведений список говорить про те, що ним охоплена вся Чернігівщина з півдня до півночі. Саме на Чернігівщині сформувалася неповторна школа кобзарського мистецтва, яку Гнат Хоткевич вважав за найстарішу і найповажнішу в Україні.

Зрозуміло, виходячи з цих обставин, ми прагнули більше надати покажчику, так би мовити, “чернігівського” акценту;

2. Формуючи бібліографічний покажчик, ми виходили з необхідності реагування на певні етапи в дослідженні кобзарства.

3. Здійснюючи цю роботу, ми прекрасно усвідомлювали, що одним разом охопити все просто неможливо.

Праця складається з вступу, основного розділу, в якому подано джерела з різних аспектів кобзарства, та хронологічної таблиці кобзарського мистецтва Чернігівщини.

Насамкінець, хочу висловити щирі подяку тим, хто надавав допомогу в підготовці покажчика: невтомному пропагандисту, чудовому кобзарю-лірнику Василю Нечепі, директору обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка пану Петру Грищенку, працівникам бібліотеки шановним пані Ганні Дрозд та Ларисі Поліщук. Саме вони доклали багато зусиль для того, щоб завершилася ця праця.

КОРОТКІ ІСТОРИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО КОБЗУ, БАНДУРУ ТА ЛІРУ

В силу свого історичного розвитку кобзарство, бандурництво та лірництво стало не лише одним з найбільш суттєвих явищ вітчизняної музичної культури, але й однією з визначальних рис національного менталітету українського народу. Не випадково відомий український вчений, професор Микола Сумцов ще на початку ХХ століття наголошував: “Кобзарство належить до тих побутових просвітительських і гуманітарних явищ народного життя, які прожили віки без формулярного списку, без метрики, без належного обліку і підрахунку виявленого ними впливу і досягнутих наслідків, що безумовно, вельми ускладнює їхню загальну оцінку, але зовсім не звільняє від вдячного визнання їхніх історичних заслуг... Дійсно, не дивлячись на те, що кобзарство як музичне явище надзвичайно глибоко закорінене в історичній пам’яті нашого народу, процес “підрахунку виявленого ними впливу і досягнутих наслідків” залишається актуальним і в наш час - на порозі третього тисячоліття.

Чернігівщина ж завжди належала до одного з найбільш важливих центрів кобзарства та лірництва в Україні. Визначні народні музиканти минулого Андрій Шут, Андрій Бешко, Андрій Гайдено, Іван Романенко, Павло Братиця, Савка Панченко, Терентій Пархоменко, Оврам Гребень і інші започаткували і розвинули неповторну виконавську манеру, яка поступово переросла в загальноновизнану в Україні “чернігівську школу” кобзарства та лірництва. Можливо, зважаючи на глибоку історичну традицію народного музикування на Чернігівщині, відомий український бандурист, композитор, дослідник кобзарства Гнат Хоткевич ще в 1903 р. зазначив: “Генеалогічне дерево наших українських бандуристів дуже високе. Прямий їх попередник - се віщий Боян, “соловій старого времені... Високою і шановною була роль такого співця.” (Ф. Лавров. Кобзарі. – С.16)

Музичний інструментарій кобзарів – ліра і кобза – також бере свій початок ще за часів безсмертного “Слова...”. Як відомо, музичні інструменти вже тоді мали широке застосування і поділялися на декілька груп: струнно-щипкові (гуслі, лютня, псалтир); смичкові (гудок і смик); духові роги різного виготовлення; язичкові інструменти (жалейки і волинки); органи та ударні (бубни, накри, тарілки або кімвали та ін.). Кобза ж належить до групи струнно-смичкових музичних інструментів. Один з найбільш ґрунтовних дослідників історії виникнення музичних інструментів минулого О.Фаміцин у своїй праці “Домра й сродные ей музыкальные инструменты русского народа: балалайка, кобза, бандура й пр.” (СПБ, 1891) доводить, що кобза існувала ще в древніх половцях, татар і інших народів, які були сусідами слов’ян. Зокрема, половецька кобза мала (2) струни, а вдосконалена руська (4) або (8) пар (хорів) струн. Бандура, яка також відноситься до струнно-щипкових музичних інструментів сімейства лютні (бандорра, пандура, мандора, мандоер і інші назви), проникла в Україну у XV-XVI віках і поступово витісняла кобзу, оскільки мала більш досконалу конструкцію та ширші музично-виражальні можливості. Так, стара бандура вже мала 6 струн і 6 приструнків (між іншим, число тих і інших часто змінювалося). Приструнки мали постійний стрій і на них грали без нажиму. Висота ж звуку струн залежала від нажиму пальців лівої руки.

Вже у XVII, XVIII ст. бандура мала надзвичайне поширення в Україні і користувалася великим авторитетом в Російській імперії навіть при дворах вельмож. Прикладом побутування бандури на Чернігівщині в ті часи є не лише спадок багатьох кобзарів та лірників, імена яких, на жаль, не завжди збереглися. Приміром, у пунктах “Канцелярии министерского правления Малороссийских дел” щодо діяльності Співацької школи у Глухові передбачалося: “из тех хлопцев выбрав, оставитъ угодних в Глухове при школе, а именно регента одного, хлопцев лучших голосов семнадцать, да для игранія на струнной музыке прислать мастеров гуслиста, бандуриста (підкреслено нами) из малороссіян, уменющих играть на гусях, бандуре й скрипке...”. Це свідчення відноситься до 30-х р. р. XVIII ст. і в ньому фіксується певна сталість, традиція не лише виконання, але й навчання гри на цьому музичному інструменті... У 1730 році студенти Чернігівського колегіуму складають панегірик до ювілею свого учбового закладу. Зберігся рисунок, прикладений до цього вітання, на якому зображені грецькі музи в українських строях і з українськими музичними інструментами, зокрема, кобзами, гусями та ін.

Наприкінці XVIII ст. (1786р.) Афанасій Шафонський здійснює наукову працю “Черніговского наместничества топографическое описание”, де він також фіксує поширення цього музичного інструмента. Насамкінець, у своїй історичній праці “Характеристика музыкальных особенностей малорусских дум й песен, исполняемых Кобзарем Вересаем” (1874р.) фундатор української музики Микола Лисенко, на прикладі кобзаря Остапа Вересає з Срібнянщини, зробив докладний

аналіз особливостей виконання дум та історичних пісень. Коли ж говорити про ліру, постійну супутницю кобзарів, то більшість вчених музикознавців, зокрема, О.Маслов у праці “Ли́ра, народний музикальний інструмент” (1902 г.), В. Бичь-Лубенський “Бандуристы й лирники” (1902 р.) і інші підкреслюють стародавнє походження цього музичного інструмента. Ще у X-XII ст. ліра користувалася надзвичайною популярністю у європейських народів: німців, французів, італійців, англійців, слов’ян і мала скрізь схожі назви - “ліра жебраків”, “мужицька ліра” та інші. Конструкція ліри впродовж століть зберігається майже незмінною: на її корпус натягувалося, як правило, три струни. Одна з них (інколи дві) настроювалася в унісон, тоді як інші дві (інколи 4), залишаючись відкритими, давали постійно один і той же звук-квінту в басу на кшталт волинки, виконуючи функцію органного пункту. Звук видобувався дерев’яним кругом, який торкався своїм краєм усіх трьох струн. Круг обертався навколо осі за допомогою ручки (корби), виконуючи роль своєрідного смичка. Струни в місцях дотику з кругом обмотувалися вовною і натиралися каніфоллю. Важливою деталлю ліри є клавіатура, яка шляхом натискування клавішей дозволяла змінювати висоту струни-“мелодії”. Завдяки особливому пристрою –переміщенню однієї з клавішей – ліра може настроюватися “на весело” (мажорний лад) або “на жалоб” (мінорний лад). Кількість клавішей коливається від дев’яти до двадцяти. Найбільш древня назва цього інструмента – органіструм (10-12 ст.). До нашого часу дійшло керівництво мензури (співвідношення часток музичного інструмента за його розмірами) і розташування клавішей органіструма X століття (дослідження Мартіна Герберта фон Горнау). Органіструм мав обсяг у вісім клавішей (одна октава). Кращі ліри XVIII ст. вже мали обсяг до двох октав (хроматичні).

Точних даних про те, коли саме ліра проникла в Україну, на жаль, не збереглося. Але, виходячи з того, що українська ліра близька за своїм устроєм до древньо-руського гудка (О. Маслов), а також те, що вона практично нічим не відрізняється від стародавньої німецької “дрехлайер” і французької “вієлле”, можна переконливо стверджувати: українська ліра також бере свій початок від часів Київської Русі. Поширювалася ліра на теренах України, зокрема Чернігівщини, в основному, сліпими музикантами, які використовували її для акомпанементу духовним віршам (псалмам), жартівливим пісням, почасти виконувалися легкі танцювальні мелодії. Думи ж, як правило, виконувалися під акомпанемент кобзи чи бандури.

КОБЗАРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ЧЕРНІГІВЩИНИ

(хронологічна таблиця)

- X - XIV ст.** - Літописи (Лаврентієвський, Іпатієвський, Никонівський), які висвітлюють життя Чернігово-Сіверської землі, фіксують високий рівень музичного мистецтва і розвиток музичного інструментарію зокрема.
- Друга пол. XII ст.** - Перший з відомих кобзарів Чернігівщини - Віщій Боян.
- XVII - XVIII ст.** - Поява кобзарських музичних цехів у Новгород-Сіверському, Стародубі, Чернігові, Ніжині, Прилуках, які стали першими з відомих осередків поширення кобзарства на Чернігівщині.
- 1700** - Відкриття першого в Лівобережній Україні учбового закладу середнього типу - Чернігівського колегіуму, де велося викладання музики, зокрема гри на кобзі, бандурі.
- 1730** - Одне з перших в історії української музики графічне зображення кобзи відтворено на рисунку учнів Чернігівського колегіуму під назвою "Олімп з музами".
- 1738** - Відкриття на Чернігівщині першої спеціальної дитячої співацької школи у Глухові. Бандура була одним з обов'язкових предметів навчання.
- Любисток Г.М.** - один з відомих найвизначніших співаків-бандуристів XVIII ст. Народився в Прилуках. З 1730-1749 співав при дворі Єлизавети Петрівни. Було надано дворянство і чин полковника. Залишив про себе багато спогадів.
- 1786** - Афанасій Шафонський підготував працю "Черниговского наместничества топографическое описание" - визначний історичний документ XVIII ст., в якому висвітлюються звичаї, обряди Чернігівщини, використання музичних інструментів, зокрема, кобзи та ліри.
- XVIII перша-пол. XIX** - Значного поширення набувають оркестри при панських маєтках Чернігівщини. Бандура стає обов'язковим атрибутом музикування в поміщицькому середовищі.
- 1838** - У Чернігові почала виходити урядова газета "Черниговские губернские ведомости", яка широко висвітлювала культурно-мистецьке життя регіону, зокрема, усну народно-пісенну творчість.
- 1856** - В Петербурзі виходять "Записки о Южной Руси" П. О.Куліша, де наводяться дані про репертуар одного з визначних кобзарів XIX ст. Андрія Шута.
- 1873** - Лисенко М.В. друкує реферат "Характеристика музыкальных особенностей малорусских дум и песен, исполняемых кобзарем Остапом Вересаем", яка стала визначною науковою працею XIX ст. з музичної фольклористики.
- 1875** - Остап Вересай бере участь в концертах у Петербурзі, організованих М.В. Лисенком.
- Друга пол. XIX ст.** - Значного розвитку набуває Сосницько-Менський осередок кобзарювання. Відбувається активне формування "Чернігівської школи" гри на бандурі.
- 1902** - В м. Харкові відбувся XII археологічний з'їзд. Перед учасниками з'їзду виступив визначний кобзар Чернігівщини Терентій Пархоменко.
- 1903** - Сперанський С. друкує наукову працю "Южно - Русская песня и современные её носители: (по поводу бандуриста Т.М. Пархоменка), яка стала одним з фундаментальних досліджень кобзарства початку XX ст.
- Перша пол. XX ст.** - Визначні фольклористи України Ф.Колесса, К.Квітка, О.Малинка активно досліджують кобзарську спадщину Чернігівщини.

- 30-40 роки XX ст.** - Рильський М.Т., Тичина П. Г. проводять перші фестивали кобзарського мистецтва, присвячені Остапу Вересаю.
- 1944** - Утворилася Чернігівська обласна філармонія, в якій до 1980 року працював професійний ансамбль бандуристів. Ансамблем в різні часи керували В.Бойко, Л.Тевзадзе, О.Васюта, Г.Воєводкін, Л. Пашин, Л.Боднарук.
- 1946** - Засновано Прилуцьку міську капелу бандуристів (керівник Юшко Г.Ф.)
- 1961** - Розпочинається навчання гри на бандурі в Чернігівському музичному училищі ім. Л. М.Ревуцького.
- Друга пол. XX ст.** - Чернігівщина займає провідні позиції в світі по виготовленню бандур. Тут працюють визначні майстри О. С. Корнієвський, О. М. Шльончик і інші.
- 1978** - На Чернігівщині широко відзначалось 175-річчя від дня народження Остапа Вересая.
- 1988** - На Срібнянщині проходив перший Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва “Вересаєве свято”.
- 1990** - Всесвітня концертна кругова трьохмісячна подорож В.Нечепи. В м. Торонто видана його книга “Лірницькі пісні” та з’явилися дві аудіокасети: “Пісні з берегів зачарованої Десни” і “Через віки і серця: спогади про Шевченка”. В м. Генк (Бельгія) митець заснував благодійний фонд “Діти Чорнобиля з Чернігвщини”.
- 1991** - На Чернігівщині утворюється перший ансамбль бандуристів-хлопчиків “Соколики” (керівник В. Іщенко).
- 1992** - На Срібнянщині проходив другий Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва “Вересаєве свято”.
- Нечепи В. Г. (кобзар-лірник) видав у Бельгії свій репертуарний збірник “Чого в сльозах калина”.
- 1996** - Нечепи В. Г. удостоєний почесного звання “Заслужений артист України”. Його мистецтво відоме не лише в Україні, але й багатьох країнах Європи, Америки, Азії та Австралії.
- 1997** - Відбувся третій Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва “Вересаєве свято - 97”. В рамках фестивалю відбулася перша науково-практична конференція “Українське кобзарство в сучасному музичному світі” під головуванням академіка Академії мистецтв України І. Ф. Ляшенка.
- 1999** - В м. Києві затверджено Статут Всеукраїнської Кобзарської Спілки.
- 2001** - Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка видала перший в історії музичної фольклористики науково-допоміжний бібліографічний покажчик “Кобзарство та лірництво на Чернігівщині”

З ІСТОРІЇ КОБЗАРСТВА

1. **ГРІНЧЕНКО Б.** Думи кобзарські. – Чернігів, 1897.
2. **ДРАПКІН Б.** Кобзарськими стежками // Десн. правда. – 1990. – 6 черв.
Про фольклорно-етнографічні експедиції в рідні місця А. Гребіня, Т. Пархоменка, Г. Верьовки.
3. **ЕФИМЕНКО П.** Школа для обучения певчих, назначавшихся ко двору // Киев. старина. – 1883. – VI. – Май. – С. 169-174.
Про Глухівську музичну школу, де навчався Г. Любисток.
4. **ЄМЕЦЬ В.** Кобза та кобзарі. – Репринт. вид. – К.: Муз. культура, 1993. – 111 (1) с.: іл. – Бібліогр. додат. З. Кузели: С. 100-111.
Історію кобзарського мистецтва на Україні автор пов'язує з О. Вересаєм, О. Корнієвським, Г. Любистком, А. Шутом, Глухівською музичною школою та ін.
5. **ЖЕМЧУЖНИКОВ Л.** Лебединец. – Кобзарь Остап // Основа: Южно-рус. лит.-ученый вестник. – 1861. – Окт. – С. 85-99.
Спомин про Вересаю.
6. **ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б.** Рапсоди України: Кобзарська енцикл. // Берегиня. – 1995. – № 1-2. – С. 155-159.
С. 158: Бережківський Микита, кобзар. XIX ст.; с. Кладьківка Куликівського р-ну.
С. 159: Бешко Андрій (?-1855), м. Мена.
7. **З ДУХОВНОЇ** скарбниці народу: [Про кобзарів] // Українські народні думи та історичні пісні. – К., 1955. – С. 14-32.
С. 46: Роль чернігівських кобзарів А. Шута, О. Вересаю, Т. Пархоменка в поширенні дум та історичних пісень.
8. **ИВАЩЕНКО П. С.** Павло Братця и Прокип Дуб, кобзари Нежинского уезда Черниговской губернии // Записки Юго-Зап. Отд. И. Р. Г. Общества: За 1874-1875гг.-Т.2. – С. 116.
9. **КАЛІБАБА Д.** Відомі діячі культури, науки, політики Чернігівщини // Ред.: І. Каганова, О. Астаф'єв. – Чернігів: Редакційно-видавничий відділ, 1998. – 256 с.
Коротка інформація про кобзарів та лірників.
10. **КАЛІБАБА Д.** Ліра в шкільному музеї // Нар. творчість та етнографія. – 1968. – № 6. – С. 105.
Ліра К. А. Кузьминського, учня відомого лірника А. Гребеня знаходиться в музеї Менської середньої школи.
11. **КИРДАН Б., Омельченко А.** Народні співці-музиканти на Україні. – К.: Муз. Україна, 1980. – 183 с.
С. 82-86: Шут Андрій;
С. 87: Романенко Іван;
С. 95-115: Вересай Остап;
С. 163-167: Гребень Аврам.
12. **КОБЗАРСЬКІ** акорди // Деко О. Майстри чарівних звуків: Нарис про Черніг. фабр. муз. інстр. ім. П. П. Постишева. – К.: Муз. Україна, 1984. – С. 27-49.
Чернігівські бандури знають в усьому світі.
13. **КУШПЕТ В.** Національне музикування і “війна” самих з собою // Пам'ятки України: історія та культура. – 1995. – № 1. – С. 2-4.
С. 2-3: Особливості будови старосвітської кобзи О. Вересаю та сучасної бандури Чернігівської фабрики музичних інструментів.
14. **ЛАВРОВ Ф. І.** Кобзарі: Нариси з історії кобзарства на Україні. – К.: Мистецтво, 1980. – 254 с.: іл.
Досліджується діяльність видатних представників кобзарства з XVI по XX ст., в т. ч. і чернігівських:
С. 58: Григорій Кобзар;
С. 63-64: Григорій Любисток;
С. 68-96: Остап Вересай;
С. 115-122: Терентій Пархоменко.

15. **ЛИТВИН М.** Кобзарі задивлені в майбутнє //Жовтень. – 1986. – № 11. – С. 85-96.
С. 87, 90: Т. Пархоменко;
С. 94: А. Шут;
С. 94-96: О. Вересай.
16. **ЛИТВИН М.** Розстріляний з'їзд кобзарів //Нар. творчість та етнографія. – 1998. – №4. – С. 95-99.
Відомості про розстріляних кобзарів та лірників Чернігівщини: Луку Думенка, Віктора Сологуба, Колодуба, Василя Симоненка, Данила Руденка, Левка Граба, Петра Кішки, Василя Лімоза, Степана Тертія.
17. **ЛИТВИН М.** Струни золотії: Повість-есе: Для серед. шк. віку //Післямова М. А. Шудрі; Худож. оформл. І. М. Гаврилюка. – К.: Веселка, 1994. – 118 с.: іл.
Історичні дані про чернігівських народних співців: П. Ткаченко, О. Вересая, Г. Кобзаря, Г. Любистка, Т. Пархоменка та ін.
18. **ЛУГОВСЬКИЙ Б.** Матеріали до ярмаркового репертуару та побуту старцівства в Західній Чернігівщині /Вступ. сл. Вільяма Нолла //Родовід. – 1993. – №6. – С. 83-120.
Етнографічні матеріали експедиції 1924 р.
19. **МАЛИНКА А.** Кобзари и лирники: Терентий Пархоменко, Никифор Дудка, Алексей Побегайло //Зем. сб. Черн. Губ. – 1903. – №4. – С. 60-92.
20. **МАТЯШ І.** Етапи кобзарської науки: Ритуал “Визівки” – кобзарська ініціація //Сівер. літопис. – 1996. – №5. – С. 53-56.
Вчителі та учні Остапа Вересая.
21. **МЕЛЬНИЧУК А.** Кобзарська діяльність Гната Хоткевича //Нар. творчість та етнографія. – 1970. – №5. – С. 105-107.
Зв'язки Г. Хоткевича з кобзарями Чернігівщини.
22. **МІШАЛОВИ В. і М.** Українські – кобзарі-бандуристи. – Сідней. – 1986. – 106 с.
Життєописи чернігівських кобзарів Данила Бандурка, Остапа Вересая, Андрія Шута та інших – всього вісім кобзарів.
23. **МИШАСТИЙ М.** Перший ансамбль кобзарів: [1923-1933 – роки існування ансамблю в Ніжині] //Під прапором Леніна. – 1970. – 20 трав.
24. **МУЗИЧЕНКО Я.** Є кобзар буде й репертуар: Кобзарі обтрушують свої музичні інструменти від ідеологічного нафталіну //Україна молода. – 1999. – 17 лист. – С. 7.
Згадка про Г. Любистка як придворного кобзаря.
25. **НЕЧЕПА В. К.** Слідами народних співців //Нар. творчість та етнографія. – 1990. – № 5. – С. 72-73.
Кобзарська Чернігівщина.
26. **ОПАНАСЕНКО В.** Родинна реліквія змінила адресу //Черніг. вісник. – 1999. – 4 груд.
Рідкісний варіант української кобзи ХІХ ст. передано в дар народному депутату О. Г. Пухкалу родиною Поповичів з м. Ніжина.
27. **ПОЛОВЕЦЬ В. М.** Дружба не знає кордонів: Шляхами дружби і єднання //Нар. творчість та етнографія. – 1979. №1. – С. 9-17.
Вміщено дані про розвиток кобзарського мистецтва на Чернігівщині.
28. **ПОЛОТАЙ М.** Кобзарське мистецтво в роки Великої Вітчизняної війни //Нар. творчість та етнографія. – 1986. – №3. – С. 18-25.
Діяльність кобзарів Чернігівщини: С. Власка, П. Кулика, О. Корнієвського.
29. **ПОЛОТАЙ М. П.** Мистецтво кобзарів Радянської України //Рад. музика. – 1940. – №6. – С. 23-34.
Згадуються чернігівські кобзарі П. Ткаченко, Д. Симоненко, І. Запорожченко, Є. Пархоменко, С. Власко.
30. **ПОЛОТАЙ М. П.** Українська народна пісня і мистецтво кобзарів у творчості М. В. Гоголя //Нар. творчість та етнографія. – 1959. – Кн. 2. – С. 94-102.
Ніжинських кобзарів слухав ліцеїст М. В. Гоголь.
31. **ПОЛОТАЙ М.** Щирий друг кобзарів: Сторінки спогадів //Нар. творчість та етнографія. – 1970. – № 1. – С. 52-53.
Спогади про взаємозв'язок кобзарів (в т. ч. чернігівського А. Гребеня) з поетом М. Т. Рильським.

32. **ПРАВДЮК О. А.** Кобзарське мистецтво в ювілейний Шевченківський рік //Нар. творчість та етнографія. – 1989. – №6. – С. 41-43.

Серед заходів по відзначенню 175-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка – республіканське свято кобзарського мистецтва в с. Сокиринці та вечір в будинку художника (м. Київ) до 100-річчя від дня народження О. С. Корнієвського.

33. **РЕВУЦЬКИЙ Д.** Виступ на Республіканській нараді кобзарів (1939 р.) /Передм. В. Кузик //Нар. творчість та етнографія. – 1991. – №5. – С. 37-43.

Стенограма останнього публічного виступу видатного українського вченого, уродженця с. Іржавець Ічнянського р-ну.

34. **САМЧУК І.** Живі струни: Бандура і бандуристи. – Детройт: Вид-ня капели бандуристів ім. Т. Г. Шевченка, 1976. – 466 с.

Історія розвитку українського кобзарства, в т. ч. на Чернігівщині.

35. **ТУРЧЕНКО Ю. Я.** Портретна галерея українських кобзарів О. Г. Сластіона //Нар. творчість та етнографія. – 1958. – №4. – С. 93-100.

Серед графічних портретів українських кобзарів зображені чернігівські Семен Зезуля та Петро Сіроштан.

36. **УКРАЇНСЬКІ КОБЗАРИ.** Музика //Відродження. – 1993. – № 3-4. – С. 69-71.

Відомості про чернігівських кобзарів О. М. Вересая, Ю. Андріяшевського, М. Любистка, А. Шута.

37. **УМАНЕЦЬ В.** “Вклоняюся пісні народній”: Кобзарі в Україні //Київ. – 1994. – № 5-6. – С. 162-165.

С. 163: Сторінки історії чернігівського кобзарства.

38. **ХОТКЕВИЧ Г.** До історії кобзарської справи //Червоний шлях. – 1927. – № 5. – С. 180-188.

У спогадах згадуються чернігівські кобзарі Т. Пархоменко, О. Вересай, поводитир Пархоменка – Василь.

39. **ЧЕРЕМСЬКИЙ К.** Відлуння з холодної гори: Як нищили укр. “гомерів” //Укр. культура. – 1992. – №6. – С. 24-27.

До реєстру народних співців, які були знищені у 30-х роках або доля яких невідома (склав Жеплинський Б.) включено і чернігівських кобзарів та лірників: Думенка Л., Сологуба В., Колодуба, Симоненка В., Руденка Д. та ін.

40. **ЧЕРЕМСЬКИЙ К.** Повернення традиції: З історії нищення кобзарства. – Х.: Центр Леся Курбаса, 1999. – 288 с.

Приводяться дані про чернігівських кобзарів.

41. **ЮЖНО-РУССКАЯ** песня и современные ее носители: [по поводу бандуриста Т. М. Пархоменка] /Материал собрал С. Сперанский //Сборник историко-филологического общества при институте князя Безбородько в Нежине. – К., 1904. – Т. 5.

В додатку – список кобзарів-лірників Чернігівської, Полтавської, Харківської і частково Київської губерній та їхній репертуар.

42. **ЮЩЕНКО О.** Із свідчень про трагічний з`їзд кобзарів //Нар. творчість та етнографія. – 1998. – №4. – С. 99-100.

Наводяться дані про загиблих кобзарів із Ніжинського, Талалаївського, Корюківського, Менського, Чернігівського та Бобровицького районів.

43. **ЯЩЕНКО Л. І.** Державна заслужена капела бандуристів Української РСР. – К.: Муз. Україна, 1970. – 84 с. з іл.

С. 9-10: Про бандуристів Л. Ткаченка з с. Синявки, І. Запорожченка з с. Артюхівки, Д. Симоненка з с. Стольного на Чернігівщині.

С. 12-13: Остап Вересай і кобзарі Сосницького повіту.

С. 32: Капели бандуристів на Чернігівщині.

С. 36: Гастролі Державної капели бандуристів УРСР на Чернігівщині.

С. 41-42: Про бандуру конструкції І. М. Скляра, яку виготовляють на Чернігівській музичній фабриці.

ЧЕРНІГІВСЬКА КОБЗАРСЬКА ШКОЛА

44. **БАКЛАН О.** Макіївські кобзарі // Сіверян. літопис. – 1996. – №5. – С. 47-52
Народні співці Прокіп Дуб та Іван Братиця.
45. **ВИНОГРАДСЬКИЙ Ю. С.** Спогади про кобзарів та лірників Менського району Чернігівщини // Нар. творчість та етнографія. – 1964. – № 1. – С. 64-66.
46. **ГОРЛЕНКО В. П.** Кобзари и лирники: Очерки I-III // Киев. старина. – 1884. – Т. 8. – Янв. – С. 21-50.
Кобзари Чернігівської губернії.
С. 30-34: Дев'ятий варіант думи “О вдове и сыновьях”, який було записано від лірника Вакуленка з Прилук.
47. **ГРИМИЧ М.** Виконавці українських дум // Бандура. – 2000. – Січ.-квіт. – С. 8-12.; Лип.-жовт. – С. 11-14.
Характеризується чернігівська школа. Згадуються О. Вересай та лірник Никон.
48. **ГРИМИЧ М.** Виконавці українських дум // Родовід. – 1992. – №4. – С. 19-25.
С. 24-25: Чернігівська традиція (перелік кобзарів з біографічними даними).
49. **ГРИЦА С.** Фольклор у просторі та часі: Вибрані статті. – Тернопіль: Вид-во “АСТОН”, 2000. – 226 с.
Згадуються чернігівські кобзарі: П. Братиця, О. Вересай, П. Кулик, Т. Пархоменко, А. Шут.
50. **КАЛІБАБА Д.** Кобзарі та лірники на Менщині // Наше слово. – 1992. – 9 січ., 16 січ., 23 січ., 4 лют., 13 лют., 15 лют., 20 лют., 22 лют., 27 лют., 5 берез., 12 берез., 14 берез., 28 берез., 2 квіт.
51. **КИРДАН Б.,** Омельченко А. Народні співці-музиканти на Україні. – К.: Муз. Україна, 1980. – 183 с.: іл., нот.
Про кобзарів і лірників, що народилися й жили на Чернігівщині: А. Бешка, П. Братицю, О. Вересая, С. Власка, А. Гребеня, П. В. Кулика, В. М. Перепелюка, І. Романенка, Д. Симоненка, П. Ткаченка, А. Шута.
52. **ЛАВРОВ Ф. І.** Кобзарі: Нариси з історії кобзарства України. – К.: Мистецтво, 1980. – 254 с., іл.
С. 31, 57-59, 68-96, 115-122: Про кобзарів з Чернігівщини: П. Ф. Ткаченка, Грицька Кобзаря, Остапа Вересая, Т. М. Пархоменка.
53. **МАЛИНКА О. М.** Кобзарі С. Власко, Д. Симоненко й лірник А. Іваницький // Первісне громадянство та його пережитки на Україні. – К., 1929. – Вип. 1.
54. **МИШАСТИЙ М.** Перший ансамбль кобзарів // Під прапором Леніна. – 1970. – 20 трав.
Перші бандуристи м. Ніжина: П. Циба, І. Козир, І. Пархоменко.
55. **МОШИК М. Г.** та ін. Кобзарі та бандуристи Сумщини: Довідник. – Суми, 1999. – 79 с.
С. 4-5: Підготовка кобзарів-бандуристів в Глухівській музичній школі.
56. **НЕЧЕПА В. К.** Слідами народних співців // Нар. творчість та етнографія. – 1990. – № 5. – С. 72-73.
Кобзарська Чернігівщина.
57. **ОНИЩЕНКО І.,** Пригоровський В. Наші Гомери: (О, земле Сіверянська) // Комс. гарт. – 1967. – 17 трав.
Про кобзарів і лірників Чернігівщини.
58. **ЧЕРЕМСЬКИЙ К.** Гнат Хоткевич і традиційне кобзарство // Дивосвіт Гната Хоткевича: Аспекти творчої спадщини: [Матер. Наук.-практ. конф. “Творча спадщина Гната Хоткевича”, присв. 120-річчю від дня народж. Гната Хоткевича.] – Х., 1998. – С. 96-102.
Згадується так звана Глухівська кобзарська школа.

КОБЗАРСТВО ТА ЛІРНИЦТВ ЧЕРНІГІВЩИНИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ

59. **БОГДАНОВА О.** Особливості мовноінтонаційної системи українського лірництва // Нар. творчість та етнографія. – 1998. – № 1. – С. 78-82.
Розглядаються музичні особливості лірницької творчості на прикладі Київської, Чернігівської та Полтавської губерній.
60. **ВАСЮТА О. П.** Музичне життя на Чернігівщині у XVIII-XIX ст.: історико-культурологічне дослідження. – Чернігів: РВК “Десн. правда”, 1997. – 212 с.

61. **ГРИЦА С.** Про стильові нашарування в музиці дум //Укр. музикознавство. – К.: Муз. Україна, 1971. – № 6. – С. 15-31.
С. 16: Професійно виконували думи О. Вересай, А. Шут;
С. 25: Думи, записані від П. Кулика.
62. **ДУМИ:** (бібліотека поета) /Упоряд. Г. А. Нудьга. – К.: Рад. письменник, 1969. – 354 с.: іл.
С. 16: Носії дум – чернігівські кобзарі І. Стрічка, А. Шут, О. Вересай, П. Братиця.
63. **ДУМИ:** із джерел української пісні /Упоряд. В. Г. Хоменко. – К.: Муз. Україна, 1974. – 276 с.
Характеристика і тексти дожовтневих та радянських дум. Деякі записані від чернігівських кобзарів.
64. **КИРДАН Б. П.** Украинский народный эпос /АН СССР, Ин-т мировой литературы им. А. М. Горького. – М.: Наука, 1965. – 352 с.
С. 116: Згадуються думи, записані на Чернігівщині П. Кулішем.
65. **КОЛЕССА Ф. М.** Мелодії українських народних дум. – К.: Наукова думка, 1969. – 587 с.
Виконавці дум П. Братиця, Т. Пархоменко, О. Вересай.
66. **ЛАВРОВ Ф. І.** Максим Рильський і українське кобзарство //Нар. творчість та етнографія. – 1965. – №2. – С. 58-63.
Вивчення поетом творчості та діяльності кобзарів, серед яких чернігівські.
67. **ЛИСЕНКО М. В.** Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень у виконанні кобзаря Вересая /Ред., передм. та примітки М. Гордійчука. – 2-е вид. – К.: Муз. Україна, 1978. – 95 с.: іл., нот.; 1 л. портр.
Аналіз репертуару кобзаря.
68. **НАРОДНІ ДУМИ**, пісні, балади /Упоряд. В. В. Яременка. – К.: Вид-во ЦК ЛКСМУ “Молодь”, 1970. – 335 с.
С. 28: Про запис дум від А. Шута, І. Стрічки.
69. **НОЛІ В.** Моральний авторитет та суспільна роль сліпих бардів в Україні //Родовід. – 1993. – № 6. – С. 16-26.
У дослідженні етномузиколога, викладача Київського університету згадуються чернігівські кобзарі.
70. **ПАЗЯК М.,** Пазяк Н. Поетика народних дум, її джерела і традиції: на матеріалі варіантів “Думи про втечу трьох братів з Азова, з турецької неволі” //Нар. творчість та етнографія. – 1998. – № 1. – С. 12-17.
Аналіз варіантів думи, яку було записано від кобзарів О. Вересая та І. Стрічки.
71. **ПАРХОМЕНКО Т.** Плач невільника. Втеча трьох братів з Азова //Думи. – К., 1969. – С. 58-60; 326; 99-107, 330.
Думи, які виконував кобзар.
72. **ПРАВДЮК О. А.** Кобзарське мистецтво та розвиток української музичної фольклористики //Нар. творчість та етнографія. – 1978. – № 6. – С. 39-47.
Вплив творчості О. Вересая на розвиток української музичної фольклористики.
73. **РЕВУЦЬКИЙ В.** Спогади про батька (Дмитра Ревуцького) //Музика. – 1993. – № 6. – С. 20-21.
Д. Ревуцький (народився в с. Іржавці Ічнянського р-ну) – фольклорист, винятковий знавець українських дум.
74. **СИМОНЕНКО Д. Г.** Смерть козака – бандуриста //Думи. – К., 1969. – С. 145-146, 333-334.
Записано у 1926 р. в с. Стольному Менського району.
75. **ТИЧИНА П. Г.** Остап Вересай //Твори: В 6 т. – К., 1962. – Т. 5. – С. 200-207.
Аналіз виконавської майстерності кобзаря.
76. **УКРАЇНСЬКА** народна поетична творчість. В. 2 т. Т. 1. Дожовтневий період /Відп. ред. М. Т. Рильський. – К.: Рад. школа, 1958. – 815 с.
С. 429-430: Про записи дум М. Цертедем від кобзаря І. Стрічки.
С. 451-456: Серед творців та виконавців дум – чернігівські кобзарі: А. Шут, О. Вересай, Т. Пархоменко та інші.
77. **ХАНКО В.** Опанас Сластьон і наш музичний епос: 3 панорами укр. кобзарства //Родовід. – 1993. – № 6. – С. 44-54.

Перебування О. Сластіона на Чернігівщині з метою вивчення кобзарської творчості у 1880-ті роки.

78. **ЧЕКАН О.** Народознавчі дослідження Юрія Виноградського // Нар. творчість та етнографія. – 1993. – № 4. – С. 23-37.

С. 29: Досліджується творчість сосницьких кобзарів, зокрема: П. В. Кулика, А. Шута, Т. Пархоменка, Я. Кулика та інших.

НАРОДНІ СПІВЦІ ІСТОРІЇ

ГРИГОРІЙ МИХАЙЛОВИЧ ЛЮБИСТОК

(р. р. народження і смерті невідомі)

Г. М. ЛЮБИСТОК – український співак-бандурист XVIII ст., народився в Прилуках. У 1730-1749 р. р. перебував при дворі цариці Єлизавети Петрівни, де цінували його як виконавця і співака. У 1749 році йому було надано дворянство і чин полковника. Пізніше він придбав землю на Полтавщині поблизу Лубен. Жив там до смерті.

79. **БЛОКІНЬ С.** Григорій Любисток // Родовід. – 1993. – № 6. – С. 10-15.
Нарис про відомого у XVIII ст. бандуриста. Був пов'язаний із родиною Розумовських, співав при дворі цариці Єлизавети Петрівни.

80. **Г. В.** Придворний бандурист в бегах // Киев. старина. – 1888. – XXIII. – С. 21-23.

81. **ЛЮБИСТОК ГРИГОРІЙ МИХАЙЛОВИЧ** (? – ? 18 ст.)
// Мистецтво України: Біогр. довід. – К., 1997. – С. 380.

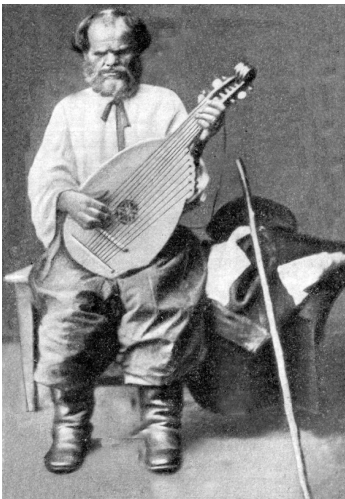
82. **КОБЗАР** Григорій Любисток // Лавров Ф. Кобзарі: Нариси з історії кобзарства України. – К.: Мистецтво, 1980. – С. 63-64.

83. **МАЙДАНСЬКА С.** По той бік студеного плину // Березіль. – 1992. – № 3-4. – С. 26-47.
Оповідання про Г. М. Любистка.

84. **САВОН О.** Мандрівні та придворні кобзарі // Правда Прилуччини. – 1990. – 15 верес.
Г. М. Любисток.

ОСТАП МИКИТОВИЧ ВЕРЕСАЙ

(1803 – квітень 1890)

О. М. ВЕРЕСАЙ народився в с. Калюжинці (тепер Чернігівської області) в сім'ї кріпаків. Сліпий з 4-річного віку. Навчався у кобзарів С. Кошового (с. Голінка) та Микити (с. Кладьківка) на Чернігівщині.

Близько 1852 року оселився в с. Сокиринці. Виконував думи (“Про втечу трьох братів з города Азова”, “Проводи козака”), українські народні пісні (“Нема в світі правди”, “Старий з молодію”, “Ой їхав, не заїхав” та ін.), псалми тощо.

Творчість О. Вересая привертала увагу М. Лисенка, І. Франка, Ф. Колесси, М. Грінченка та ін. Про кобзаря знав Т. Г. Шевченко. У 1860 році він подарував йому “Кобзар”.

В 1873 р. О. Вересай виступив у Києві на засіданні Південно-Західного Російського географічного товариства, в 1874 р. – на третьому археологічному з'їзді, в 1875 р. – відбулися його концерти в Петербурзі.

Його учнями були: В. Бублик (с. Никонівка), Ярохтей і Янголь (с. Березівка), А. Негрій (с. Калюжинці).

Помер О. Вересай у квітні 1890 року в с. Сокиринці Срібнянського району.

85. **БУРЛАКА Ф. М.** Остап Вересай: Повість – К.: Держлітвидав УРСР, 1959. – 223 с., іл.

86. **ВАДЕЦКИЙ Б.** Глинка: Роман. – М.: Сов. писатель, 1983. – 454 с.

С. 227-246, 297-298, 348-353, 429-433: Зустрічі видатного російського композитора М. І. Глінки з кобзарем Остапом Вересаєм.

87. **ВАСЮТА О. П.** Музичне життя на Чернігівщині у XVIII – XIX ст.: історико-культурологічне дослідження. – Чернігів: РВК “Десн. правда”, 1997. – 212 с.
С. 185: Вересай Остап Микитович.
88. **ВАСЮТА О. П.** Остап Вересай - велика спадщина кобзарства України // Тези до науково-практичної конференції “Українське кобзарство в музичному світі: традиції і сучасність”. – К., 1997. – С. 8-9.
89. **ВЕРЕСАЙ О.** Сокіл і соколя. Як три брати з Азова втікали. Бура на Чорному морі. Від’їзд козака // Думи. – К., 1969. – С. 75, 116-121, 330, 131-133, 331-332, 249-251, 343.
Твори, які виконував кобзар.
90. **ВЕРЕСАЙ ОСТАП** (1803-1890) // Енциклопедія українознавства: Перевид. в Україні. – К., 1993. – Т. 1. – С. 230-231.
91. **ВЕРЕСАЙ ОСТАП МИКИТОВИЧ** (1803-квіт. 1890) // Мистецтво України: Енцикл. – К., 1995. – Т. 1. – С. 305.
92. **ВЕРЕСАЄВА КОБЗА** // Ленінське слово. – 1988. – 4 черв.
До 185-річчя з дня народж. О. М. Вересая.
93. **ВЕРЕСАЙ ОСТАП МИКИТОВИЧ** (1803-1890) // Укр. літ. енцикл. – К., 1988. – Т. 1. – С. 292.
94. **ВЕРТІЙ О. І.** Український Гомер: Життя і творчість О. Вересая // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 12. – С. 46-39.
95. **ГОРДІЙЧУК М.** Остап Вересай і Микола Лисенко // Гордійчук М. Фольклор і фольклористика: Зб. ст. – К., 1979. – С. 167-178.
96. **ГОМЕР** у селянській свиті // Лавров Ф. Кобзарі: Нариси. – К.: Мистецтво, 1980. – С. 68-96.
97. **ГУСАРЧУК Т.** На щастя – не останній // Трудова слава. – 1993. – 29 верес.
До 190-річчя з дня народження кобзаря О. Вересая.
98. **ГУЦАЛО Є.** “Гей, Остапе Вересая, наш Гомере невмирущий...”: [Вірш] // Вітчизна. – 1979. – № 7. – С. 9.
99. **ДОНЕЦЬ Г.** Остап Вересай: [Вірш] // Донець Г. Шляхи: Вірші та поема. – К., 1973. – С. 106.
100. **ЖЕМЧУЖНИКОВ Л. М.** Мои воспоминания из прошлог // Вступ. стаття и общ. ред. А. Г. Верещагиной. – Л.: Искусство, 1971. – 446 с.
С. 151, 160-162, 172, 227, 350, 406: Про зустрічі художника із кобзарем.
101. **ЖУРБА К.** Брат великого Кобзаря: [Про О. Вересая] // Десн. правда. – 1963. – 26 трав.
102. **ЗАБАШТА Л.** Вибране: [Поезії]. – К.: Дніпро, 1977. – 383 с., 1 л. портр.
С. 232-233: Кобзар: [Про Остапа Вересая].
103. **КАРАНДА О.** Висока слава Вересая // Десн. правда. – 1978. – 11 лип.
Святкування 175-річчя кобзаря в с. Сокиринці Срібнянського р-ну.
104. **КИЗЕНКО А.** Народна любов до кобзаря // Нар. творчість та етнографія. – 1958. – № 4. – С. 158-159.
До 155-річчя з дня народження О. М. Вересая.
105. **КИЗЕНКО А.** Народна шана: [До 165-річчя з дня народж. Остапа Вересая] // Десн. правда. – 1970. – 19 лип.
106. **КИЗЕНКО А.** Тарасів побратим: [До 150-річчя з дня народж. Т. Г. Шевченка] // Десн. правда. – 1963. – 24 серп.
О. Вересай і Т. Шевченко в с. Сокиринці Срібнянського р-ну.
107. **КЛИМЧУК О.** Гомер, названий Остапом // Україна. – 1978. – № 32. – С. 18-19.
Нарис про кобзаря.
108. **КОБЗАРИ:** Комплект листівок / Упоряд. та автор тексту Б. М. Жеплинський. – К.: Мистецтво, 1991.
Портрет Остапа Вересая з біографічними даними.
109. **КОБЗАРЬ** Остап Вересай, его думы и песни // Киев. старина. – 1882. – Т. 3. – Авг. – С. 259-282.
Друкується текст дум Вересая, а також малюнок його бандури.

110.**КОБЗАРЬ** Остап Вересай: его музыка и исполняемые им народные песни /Из I тома записок Юго-западного Географического Общества. – Киев: Ун-т. типогр., 1874. – 106 с.: Ноты к думам и песням, исп. О. Вересаем.

С. 1: Русов А. А. Остап Вересай один из последних кобзарей малорусских;

С. 31: Лысенко Н. В. Характеристика музыкальных особенностей малорусских дум и песен, исполняемых кобзарем Вересаем;

С. 61: Народные песни, исполняемые Вересаем;

С. 61-80: Думы;

С. 80-92: Песни религиозно-нравственного содержания;

С. 92-110: Песни сатирического и юмористического содержания;

С. 110: Причитания Вересая. Ноты к репертуару Вересая.

111.**КРАВЧЕНКО Л.** Срібна струна: [До 175-річчя з дня народження Остапа Вересая] //Десн. правда. – 1978. – 14 трав.

112.**КРАПИВА П.** Кобзарь Остап Вересай: [К 185-летию со дня рождения] //Радуга. – 1989. – № 1. – С. 150-151.

113.**КРОПИВА П.** Його бандура з чистого срібла //Профспілкова газ. – 1991. – 2 листоп.

114.**КРОПИВА П.** Кобзар: [Остап Вересай] //Київ. – 1991. – № 3. – С. 165-166.

115.**К-СКІЙ А.** О музыке дум и песен Остапа Вересая //Киев. старина. – 1882. – VIII. – С. 283-287.

116.**К. Ф. У. О.** Кобзарь Остап Вересай, его думы и песни //Киев. старина. – 1882. – VIII. – С. 259-282.

117.**ЛАВРОВ Ф.** Він потрясав серця: [До 170-річчя з дня народж. О. М. Вересая] //Десн. правда. – 1973. – 19 черв.

118.**ЛАВРОВ Ф.** Гомер у селянській свиті: [165 років з дня народж. Остапа Вересая] //Літ. Україна. – 1970. – 9 жовт.

119.**ЛАВРОВ Ф.** З історії російсько-українських музичних зв'язків //Нар. творчість та етнографія. – 1974. – № 5. – С. 52-56.

Виступи О. Вересая у Петербурзі.

120.**ЛАВРОВ Ф.** Кобза золотая: [Про кобзаря Остапа Вересая] //Десн. правда. – 1970. – 25 верес.

121.**ЛАВРОВ Ф. І.** Кобзар Остап Вересай. – К.: Вид. Акад. Наук УРСР, 1955. – 99 с.; 1 л. портр.

122.**ЛАВРОВ Ф.** Кобзарська майстерність О. Вересая //Більшовик. – 1941. – 11 трав.

123.**ЛАВРОВ Ф.** Народний кобзар Остап Вересай //Людина і світ. – 1974. – № 2. – С. 43-44.

124.**ЛАВРОВ Ф.** Сокиринський Гомер: [Про кобзаря Остапа Вересая] //Десн. правда. – 1972. – 27 трав.

125.**ЛЕУС В.** Український Гомер: [До ювілею Остапа Вересая] //Ком. гарт. – 1970. – 10 жовт.

126.**ЛИСЕНКО О. М.** Пісенна душа народу: [Про зв'язки композитора М. Лисенка з О. Вересаєм] //Соц. культура. – 1970. – № 3. – С. 31.

127.**ЛИСТ** Остапа Вересая до Пантелеймона Куліша //Сучасність. – 1995. – № 1. – С. 17-18.

128.**МУЗЫКАЛЬНАЯ** библиография русской периодической печати XIX века. Вып. 6. 1871-1880. Ч. 1. /Сост. Т. Н. Ливанова. – М.: Сов. композитор, 1974. – 375 с.

С. 99: Література про Остапа Вересая.

129.**МЕЛЬНИЧУК Г.** Народні співці історії //День. – 2000. – 15 верес. – С. 8.

Згадується О. Вересай.

130.**НАРОДНІ ДУМИ**, пісні, балади /Упоряд. В. В. Яременко. – К.: Вид-во ЦК ЛКСМУ “Молодь”, 1970. – 335 с.

В передмові “Пісня народу – безсмертя його” згадується Остап Вересай.

131.**НОВЕ** про Остапа Вересая //Десн. правда. – 1985. – 25 лют.

Про увагу фольклористів Італії до творчості славетного кобзаря.

132.**НУДЬГА Г.** Слава Остапа Вересая //Київ. – 1984. – № 3. – С. 130-137.

Виступи уславленого кобзаря перед делегатами III Археологічного з'їзду в Києві 1874 р. Відгуки з-за кордону.

133. **О МУЗЫКЕ** дум и песен Остапа Вересая // Киев. старина. – 1882. – Т. 3. – Авг. – С. 283-287.

134. **ОСТАП ВЕРЕСАЙ** // Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці-музиканти на Україні. – К.: Муз. Україна. – 1980. – С. 95-115.

135. **ОСТАП ВЕРЕСАЙ**: [До 50-річчя з дня смерті класика українського кобзарства] // Більшовик. – 1942. – 19 квіт.
Спогади земляків.

136. **ПИСЬМА** к Остапу Вересаю П. А. Кулиша и Л. М. Жемчужникова: (Предисл. О. Пчилки) // Киев. старина. – 1904. – Т. 84. – Февр. – С. 211-228.
Листи з 1856 по 1866 рр.

137. **ПРАВДЮК О. А.** Кобзарське мистецтво О. Вересая та розвиток української музичної фольклористики // Нар. творчість та етнографія. – 1978. – № 6. – С. 39-47.

138. **ПРИГОРОВСЬКИЙ В.** Володар народних дум // Правда Прилуччини. – 1998. – 25 лип.
До 195-річчя від дня народження О. М. Вересая.

139. **РАДЧЕНКО Р.** Відзначення 160-річчя з дня народження Остапа Вересая // Нар. творчість та етнографія. – 1963. – Кн. 3. – С. 146-147.

26 травня 1963 р. у с. Сокиринці Прилуцького р-ну на Чернігівщині.

140. **РЕВУЦЬКИЙ Д.** Українські кобзарі. Музика // Відродження. – 1993. – № 3-4. – С. 69-71.
Кобзар О. Вересай. Особливості його бандури. Уривок з кн. Д. Ревуцького “Українські думи та пісні історичні”.

141. **РЕП“ЯХ С.** Видатний кобзар України: [Нащадок Бояна] // Десн. правда. – 1978. – 8 лип.

142. **СКУРАТИВСЬКИЙ В.** Рапсод України: Обереги пам'яті // Мол. України. – 1986. – 24 лип.

143. **СПВЕЦЬ** України // Поліська правда. – 1994. – 23 берез.

144. **ТОВСТУХА Є.** Микола Лисенко: Оповіді про композитора. – К.: Рад. письменник, 1988. – 343 с.
С. 193-200: М. В. Лисенко та кобзар Остап Вересай.

145. **ХАНКО В.** Опанас Сластьон і наш музичний епос: 3 панорами укр. кобзарства // Родовід. – 1993. – № 6. – С. 44-54.

Розповідається про петербурзький період українського художника О. Сластьона (1855-1933), коли він вивчав творчість О. Вересая.

146. **ХАРЧЕНКО І.** Сокиринський Гомер // Десн. правда. – 1983. – 22 трав.
До 180-річчя з дня народження видатного українського кобзаря.

147. **ЮЩЕНКО О.** Вибране: поезії / Передм. П. Моргаєнка. – К.: Дніпро, 1987. – 406 с.
С. 305-310: Розмова з Вересаєм через віки.

148. **ЮЩЕНКО О.** На землі Остапа Вересая // Нар. творчість та етнографія. – 1971. – № 6. – С. 78-82.

Роздуми поета, нав'язані перебуванням в с. Сокиринці Срібнянського р-ну на вечорі, присв'яченому кобзареві О. Вересаю.

149. **ЯКОВЕНКО Н.** Співець народного життя // Комс. гарт. – 1978. – 16 трав.
До 175-річчя від дня народження О. Вересая.

***

150. **АВЕР`ЯНОВА Н.,** Дудко В. Вічне Кобзареве життя // Комс. гарт. – 1984. – 2 черв.
Народний музей кобзаря О. Вересая в с. Сокиринці Срібнянського р-ну.

151. **ВЕРЕСАСВІ ВЕЧОРИ** // Десн. правда. – 1970. – 13 жовт.
Вшанування пам'яті О. Вересая на Чернігівщині.

152. **ІВАНЬКОВА К.** Гідні людської шани і пам'яті // Срібнянщина. – 1998. – 22 лип.
Про О. Вересая та автора пам'ятника кобзарю у Сокиринцях М. І. Харченка.

153. **КИЗЕНКО А.** В музеї кобзаря Остапа Вересая // Нар. творчість та етнографія. – 1959. – Кн. 4. – С. 163-164.

Відкриття музею.

- 154.**КИРИЧЕНКО В.** Славному землякові нашому //Ленінське слово. – 1971. – 10 черв.
Пам'ятник О. Вересаю в с. Сокиринці Срібнянського р-ну роботи народного умільця М. І. Харченка.
- 155.**ЛАВРОВ Ф.** Кобзарю Остапу Вересаю //Пам'ятники України. – 1979. – № 2. – С. 60.
Пам'ятники, установлені в с. Сокиринцях, Срібнянського р-ну в 1971 та в 1978 роках.
- 156.**ЛЕУС В.** На землі Остапа Вересая: Пам'ятні місця Чернігівщини //Десн. правда. – 1987. – 28 жовт.
Сокиринський парк.
- 157.**МАХІНЧУК М.** Великий збір кобзарів: [В с. Сокиринці Срібнянського р-ну з нагоди 185-річчя з дня народж. Остапа Вересая] //Україна. – 1988. – № 38. – С. 1.
- 158.**НАЗАРЕНКО О.** На землі Вересая //Десн. правда. – 1978. – 8 лип.
Вшанування пам'яті кобзаря.
- 159.**ПАЗЯК Н. М.** Виставка про кобзарську діяльність Остапа Вересая //Нар. творчість та етнографія. – 1990. – № 5. – С. 88-90.
Виставка “100 літ з дня смерті Остапа Вересая” відкрилась у Київському літературно-меморіальному музеї М. Т. Рильського.
- 160.**РЕП'ЯХ С.** Щедрість [М. І. Харченка, автора скульптури Остапа Вересая в с. Сокиринці Срібнянського р-ну] //Літ. Україна. – 1970. – 3 квіт.
- 161.**ХАРЧЕНКО А.** І пам'ятник поставив рукотворний //Черніг. відом. – 1991. – № 45 (листоп.). – С. 6.
Пам'ятник О. Вересаю у Сокиринцях, створений будівельником, народним майстром М. І. Харченком.
- 162.**ЮЩЕНКО О.** Рідні зорі: Лірика. – К.: Рад. письменник, 1972. – 127 с.
С. 95-97: Майстерня в саду. (М. І. Харченку – колгоспнику, скульптору-самоучці з с. Сокиринці Срібнянського р-ну, автору скульптури “Остап Вересай”).

АНДРІЙ ШУТ (? – 1873)

АНДРІЙ ШУТ народився і жив у містечку Олександрівка (тепер село в Корюківському районі). У 17 років втратив зір. Кобзарства навчався у діда Павла Козла із с. Спаського Стародубського повіту. Вважають, що А. Шут був одним з найкращих знавців дум серед усіх кобзарів та лірників і від нього почали записувати думи (Г. Базилевич, П. Куліш, А. Метлинський). Всього кобзар знав 13 дум, 9 з яких було опубліковано – “Бідна вдова й три сини”, “Козак Нетяга Фесько Ганжа Андибер”, “Хмельницький і Барабаш”, “Гноблення України польською шляхтою й повстання проти неї”, “Богдан Хмельницький і Василь Молдавський” та ін. В репертуарі було також багато псалмів та народних пісень.

Серед учнів кобзаря були: А. Бешко, А. Гайденко та ін.
Помер А. Шут у 1873 році в с. Олександрівка.

- 163.**АНДРІЙ ШУТ** //Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці – музиканти на Україні. – К.: Муз. Україна, 1980. – С. 82-86.
- 164.**КУЛИШ П.** Записки о Южной Руси: Т. 1. Спб, 1856. – С. 43-63: Про кобзаря А. Шута.
- 165.**ОНИЩЕНКО І.** Кобзар Андрій Шут //Комс. гарт. – 1986. – 18 січ. – (3 блокнота краснавця).
- 166.**ОНИЩЕНКО І.** Народний співець Андрій Шут //Десн. правда. – 1979. – 13 берез.
- 167.**ШУТ АНДРІЙ** (? – 1873) //Мистецтво України: Біогр. довід. – К., 1997. – С. 663.
- 168.**ШУТ АНДРІЙ** (р. н. невід. – 1873) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1985. – Т. 12. – С. 454.
- 169.**ШУТ А.** Дума про невідьників //Думи. – К., 1969. – С. 56-57, 326.
Дума, яку виконував кобзар.

ТЕРЕНТІЙ МАКАРОВИЧ ПАРХОМЕНКО
(28.10.1872 – 23.03.1910)

Т. М. ПАРХОМЕНКО народився 20 жовтня 1872 року у с. Волосківці Сосницького повіту Чернігівської губернії. У 13 років навчився грати на бандурі та лірі. Його вчителем був А. М. Гайденко з с. Синявка Сосницького повіту. Мав гарний голос (тенор). У 1902 році М. Лисенко організував його виступи в Київському оперному театрі. Тоді ж виступив перед учасниками XII Археологічного з'їзду у м. Харків. Брав участь у заходах по відзначенню 50-річчя з дня смерті Т. Г. Шевченка, виконуючи пісні на вірші поета (“Дума з поеми “Невольник”) та про нього (“Зійшов місяць, зійшов ясний”, “Сподівалися”). У репертуарі Т. Пархоменка – 7 дум, історичні (“Пісня про Морозенка”), сатиричні, побутові пісні, 28 псалмів. Більшість дум вивчав з книжок (читав поводир), мелодії добирав сам та за допомогою М. Лисенка й О. Сластіона.

Учнями Т. Пархоменка були: А. Гребінь, П. Ткаченко.

Помер кобзар 23 березня 1910 року у с. Волосківці, де й похований.

170.**БАНДУРА ЗОЛОТАЯ** //Лавров Ф. Кобзарі: Нариси з історії кобзарства України. – К.: Мистецтво, 1980. – С. 115-122.

Про Т. М. Пархоменка.

171.**ВІКТОРЧУК Л.** Народний кобзар: [Т. М. Пархоменко] //Шлях комунізму. – 1966. – 24 трав.

172.**ДУДКО В. І.** Концерти Терентія Пархоменка у Чернігові //Нар. творчість та етнографія. – 1985. – № 6. – С. 74-76.

173.**КАЛПАБА Д.,** Соломко А. Доля кобзаря Терешка //Літ. Україна. – 1980. – 1 серп.

Цікаві подробиці з життя українського кобзаря.

174.**КАЛПАБА Д.** Із спогадів про кобзаря: [Т. М. Пархоменка] //Нар. творчість та етнографія. – 1972. – № 4. – С. 67-68.

175.**КАЛПАБА Д.** Кобзар Терентій Пархоменко: [До 110-річниці з дня народж.] //Колгосп. правда. – 1982. – 26 жовт.

176.**КАЛПАБА Д.** Кобзар Терешко Пархоменко: (Наші земляки) //Десн. правда. – 1971. – 1 жовт.

177.**КАЛПАБА Д.** “Пархоменко був хороший кобзар...”: [До 125-річчя від дня народж.] //Десн. правда. – 1997. – 4 лист.

178.**КИСЛЮК С.** Бандурист Т. М. Пархоменко в Мені //Колгосп. правда. – 1971. – 15 трав.

179.**КИСЛЮК С.** Співець народний: [Із спогадів про кобзаря Т. М. Пархоменка з с. Волосківці Мен. р-ну] //Колгосп. правда. – 1968. – 10 груд.

180.**ЛАВРОВ Ф.** Дзвінки струни кобзи: [До 100-річчя з дня народж. кобзаря Т. М. Пархоменка] //Колгосп. правда. – 1972. – 11 листоп.

181.**ЛАВРОВ Ф.** Дзвінкоголосі струни кобзи //Десн. правда. – 1972. – 12 листоп.

Про Т. М. Пархоменка.

182.**ЛАВРОВ Ф.** Кобзарські думи та пісні: [До 70-річчя революції 1905-1907 років] //Дніпро. – 1976. – № 1. – С. 131-133.

Серед учнів Т. Пархоменка – П. Ф. Ткаченко.

183.**ЛЕВЕНКО А.** Кобзареве серце: [Про кобзаря Терентія Пархоменка з с. Волосківців Мен. р-ну] //Комс. гарт. – 1969. – 9 верес.

184.**ЛЕУС В.** Кобзареві струни: [Про кобзаря Т. М. Пархоменка] //Комс. гарт. – 1972. – 10 черв., 13 черв., 15 черв., 17 черв.

185. **ЛЕУС В.** Кобзареві струни // Десн. правда. – 1982. – 9 черв.
Нарис про зустріч Т. М. Пархоменка з композитором М. В. Лисенком.
186. **ЛЕУС В.** Народний кобзар: [До 110-річчя з дня народж. Т. М. Пархоменка] // Десн. правда. – 1982. – 10 листоп.
187. **МАЛИНКА А.** Кобзари и лирники: Терентий Пархоменко, Никифор Дудка, Алексей Побегайло // Зем. сб. Черн. Губ. – 1903. – №4. – С. 60-92.
188. **МЕЛЬНИЧУК А.** Терентий Пархоменко: [До 100-річчя від дня народж.] // Нар. творчість та етнографія. – 1972. – № 4. – С. 65-67.
Про внесок митця у розвиток традиційного кобзарського мистецтва.
189. **МИШАСТИЙ М.** Кобзар Т. М. Пархоменко в Ніжині // Під прапором Леніна. – 1969. – 17 верес.
190. **МИШАСТИЙ М.** Народний співець: [До 100-річчя з дня народж. нашого земляка – кобзаря Т. М. Пархоменка] // Колгосп. правда. – 1972. – 28 жовт.
191. **МИШАСТИЙ М.** Терентий Пархоменко // Колгосп. правда. – 1965. – 21 верес.
192. **ПАРХОМЕНКО** Терентий Макарович (28.X.1872 – 23.III.1910) // Мистецтво України: Біогр. довід. – К., 1997. – С. 463.
193. **ПОКОТИЛО В.** Народний кобзар: [Т. М. Пархоменко] // Десн. правда. – 1966. – 30 січ.
194. **СІВЕРСЬКИЙ В.** Порвані струни: [Із життя кобзаря Т. М. Пархоменка] // Колгосп. правда. – 1986. – 9 січ.
195. **СУПРУН Н.** Кобзарський збір 1902 року // Дивосвіт Гната Хоткевича: Аспекти творчої спадщини: [Матер. наук.-практ. конф. “Творча спадщина Гната Хоткевича”, присв. 120-річчю від дня народж. Гната Хоткевича]. – Х., 1998. – С. 102-109.
Про участь Т. Пархоменка у XII Всеросійському археологічному з’їзді (м. Харків) у 1902 році.
196. **ХОТКЕВИЧ Г.** Два поворотні пункти в історії кобзарського мистецтва // Музика масам. – 1928. – № 10-11. – С. 24-29.
Виступ кобзарів, серед яких був Т. Пархоменко, перед учасниками XII археологічного з’їзду у Харкові (1902 р.)
197. **ЮЖНО-РУССКАЯ** песня и современные ее носители: [по поводу бандуриста Т. М. Пархоменка] / Материал собрал С. Сперанский // Сборник историко-филологического общества при институте князя Безбородько в Нежине. – К., 1904. – Т. 5.

АВРАМ РОДІОНОВИЧ ГРЕБЕНЬ (ГРЕБІНЬ) (08.XI.1878 – 27.XII.1961)

А. Р. ГРЕБЕНЬ народився 8 листопада 1878 року в с. Березне (тепер смт. Менського району). У 20-річному віці втратив зір. Оволодів мистецтвом гри на лірі й скрипці у кобзаря Т. Пархоменка. Мандрував по Чернігівщині і Полтавщині, брав участь у революційних подіях 1905 – 1907 р., розповсюджував нелегальну літературу. Після 1907 року жив у Березні, а з 1956 – у с. Дмитрівка.
В репертуарі А. Р. Гребеня були народні думи, історичні і ліричні пісні (“Про Марусю Богуславку”, “Про самарських братів”, “Смерть козака-бандуриста” та ін.), твори на слова Т. Г. Шевченка та пісні, присвячені поетові.
Помер лірник 27 грудня 1961 р. в с. Дмитрівка Менського району.

198. **АВРАМ ГРЕБІНЬ** // Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці – музиканти на Україні. – К.: Муз. Україна, 1980. – С. 163-167.

199. **ВЕЧОРЕНКО П.** Бриніла ліра, плакала й сміялась: Із свята нар. творчості “Невмируща ліра Гребеня” // Десн. правда. – 1998. – 3 черв.

Святкування 120-річчя від дня народження лірника А. Р. Гребеня.

200. **ГРЕБІНЬ А. Р.** (1878 – 1961) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1979. – Т. 3. – С. 150.

201. **ДРАПКІН Б.** Березнянський лірник: [До 110-річчя з дня народження Аврама Гребеня] //Комс. гарт. – 1988. – 3 груд.

202. **ДРАПКІН Б.** Лірник солов'їного краю //Колгосп. правда. – 1989. – 21 січ.

203. **ДУДКО І. П.** Лірник Аврам Гребень //Нар. творчість та етнографія. – 1979. – № 4. – С. 101-103.

204. **ЖУРБА К.** Свято в Дмитрівці //Десн. правда. – 1959. – 24 трав.
Присвячене А. Р. Гребеню.

205. **КАЛПАБА Д.** Свято лірника Гребеня //Наше слово. – 1998. – 6 черв.
До 120-річчя з дня народження.

206. **КАЛПАБА Д.** Невмируща ліра Аврама Гребеня: [До 120-річчя від дня народж.] //Десн. правда. – 1998. – 4 листоп.
Творчий портрет народного співака-лірника.

207. **ЛІРНИК** Аврам Гребень //Нар. творчість та етнографія. – 1962. – Кн. 2. – С. 159.

208. **ПОЛОТАЙ М. П.** Лірник Аврам Гребень – народний музикант //Нар. творчість та етнографія. – 1958. – № 4. – С. 111-115.

209. **ЮСОВ А.** Лірник Гребень. – М.: Сов. композитор, 1961. – 46 с.
Народные певцы и музыканты.

ПЕТРО ФЕДОРОВИЧ ТКАЧЕНКО (ГАЛАШКО) (02.I.1879 – 03.I.1919)

П. Ф. ТКАЧЕНКО (прізвисько – Галашко) народився 2 січня 1879 року в с. Синявка тепер Менського району в родині бідного селянина, колишнього кріпака пана Лисанецького.

Осліпнувши в дитинстві, він пов'язав свою долю з бандурою. Його вчителем став кобзар Терентій Пархоменко.

До свого репертуару митець включив українські народні (історичні, соціально-побутові, жартівливі), революційні пісні, пісні на слова Т. Г. Шевченка, власні твори.

Брав участь у революційному русі 1905-1907 р. р., був зв'язковим і поширював нелегальну літературу.

Помер П. Ф. Ткаченко 3 січня 1919 р. і похований в с. Синявка.

210. **БРЕЗКУН М.** “Ой, Мороз, морозенку...”: [До 120-річчя з дня народж. укр. кобзаря Петра Ткаченка – Галашка] //Десн. правда. – 1998. – 22 груд.

211. **ВІДЗНАЧЕННЯ** ювілею кобзаря //Нар. творчість та етнографія. – 1979. – № 2. – С. 93-94.

100-річчя з дня народження кобзаря П. Ф. Ткаченка – Галашка відзначено в Синявському будиноку культури Менського району.

212. **ЗАКУСИЛО С.** Невмируща пісня кобзарєва //Рад. Україна. – 1978. – 23 груд.
Нарис про творчість П. Ф. Ткаченка – Галашка.

213. **КАЛПАБА Д.** Кобзар Петро Ткаченко – Галашко: [До 120-річчя від дня народж.] //Черніг. вісник. – 1998. – 25 груд.

214. **КОВАЛЕЦЬ Я.** ...Зазвучала кобза //Літ. Україна. – 1979. – 6 квіт.
Про вшанування пам'яті кобзаря на Чернігівщині.

215. **ЛАВРОВ Ф.** Народний співець: [До 100-річчя від дня народж. П. Ф. Ткаченка – Галашка] //Музика. – 1978. – № 6. – С. 31.

216. **ПАЩЕНКО Т.** Кобзар Петро Ткаченко //Етнографічний вісник. – 1923. – № 3.

217. **ПОЛОТАЙ М. П.** Кобзар Петро Ткаченко //Нар. творчість та етнографія. – 1978. – № 5. – С. 71-72.

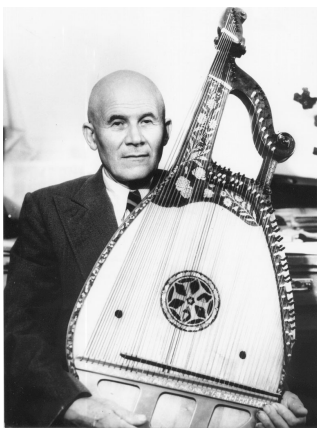
218. **ПОЛОТАЙ М.** Кобзар Петро Ткаченко з Синявки //Нар. творчість та етнографія. – 1967. – № 4. – С. 58-67.

219. **ПОЛОТАЙ М.** Песни правды и свободы //Правда Украины. – 1978. – 22 дек.
До 100-річчя з дня народження П. Ф Ткаченка.

220. **ТКАЧЕНКО** Петро Федорович ((21.XII.1878 (2.1.1879) – 3.I.1919))
//Мистецтво України: Біогр. довід. – К., 1997. – С. 585.

221. **ТКАЧЕНКО** Петро Федорович (1879-1919) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1984. – Т. 11., кн. 1. – С. 273.

ОЛЕКСАНДР САМІЙЛОВИЧ КОРНІЄВСЬКИЙ (21.03.1889 – 31.01.1988)

О. С. КОРНІЄВСЬКИЙ народився 21 березня 1889 року в с. Данилівка (тепер Менського району) в родині нащадків запорозьких козаків.
З 4-5 років прокинулася любов до музики. У 7 років – змайстрував першу скрипку і навчився грати на ній. Закінчив двокласне і ремісниче училище. З 1905 року на замовлення М. Лисенка змайстрував три бандури за зразком музичного інструмента Т. Пархоменка. Тоді ж навчився грати на бандурі. З того часу грає, співає і виготовляє бандури. За цей час удосконалив інструмент (збільшив і хроматизував її звукоряд), став основоположником нової практичної школи гри на київсько-чернігівській бандурі, збагатив кобзарський репертуар новими жанрами, виконуючи опери (“Нагалка – Полтавка” І. П. Котляревського – М. Лисенка, “Запорожець за Дунаєм” С. Гулака – Артемовського).

В 1937 році був незаслужено репресований. Після повернення жив і працював у м. Корюківка.

За своє життя сконструював новий інструмент бандурину, виготовив більше 200 бандур, 100 балалайок, до 10 скрипок, гітари, мандоліни.

Помер О. С. Корнієвський 31 січня 1988 року у м. Корюківка, де й похований.

222. **БОЖОК В.** Живе такий майстер //Рад. Україна. – 1983. – 17 верес.
Творець музичних інструментів О. С. Корнієвський.

223. **ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б. М.** Листування з О. С. Корнієвським: [До 100-річчя з дня народж.]
//Нар. творчість та етнографія. – 1989. – № 6. – С. 53-55.

Лист від 24 грудня 1965 року, в якому майстер розповідає свою автобіографію.

224. **ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б.** Творець бандури //Укр. культура. – 1991. – № 12. – С. 8-9.
О. Корнієвський виготовив більше 200 бандур.

225. **КАЛПАБА Д.** Корнієвського знає весь світ: [До 110-річчя від дня народж.] //Десн.
правда. – 1999. – 23 берез.

О. С. Корнієвський як майстер бандур і музикант-віртуоз.

226. **КАЛПАБА Д.** Майстер бандур: [О. С. Корнієвський] //Колгосп. правда. – 1971. – 8 лип.

227. **КОЗІЙ Г.** Творець срібнозвучних бандур: [Корнієвський О. С. з м. Корюківки на Чернігівщині] //Культура і життя. – 1970. – 30 лип.

228. **КОРНІЄВСЬКИЙ О.** Український майстер і кобзар /Дозвольте уточнити //Літер.
Україна. – 2001. – 17 трав. – С. 11.

Спростовуються біографічні дані О. С. Корнієвського, перекручені у статті Д. Ф. Федоренка “Єврей грає на бандурі” (ЛУ. – 2001. – 22 лют.)

229. **КОРНІЄВСЬКИЙ О.** Як мене заарештували і звільняли /Спогади записала Д.
Корнієвська //Родовід. – 1993. – № 6. – С. 78-80.
Майстер згадує про арешт у 1937 р.

230. **МАХІНЧУК М.** Співуча кобза для Гомера //Уряд. кур’єр. – 1999. – 20 берез. – С. 8.
До 110-річчя з дня народження О. С. Корнієвського.

231. **НЕЧЕПА В.** Співуча кобза для Гомера /Зап. М. Махінчук //Уряд. кур'єр. – 1999. – 20 берез.
- Відомий український кобзар з Чернігова, заслужений артист України розповідає про О. С. Корнієвського.
232. **НЕЧЕПА В.** Спогади про Олександра Корнієвського //Українська ліра та лірницькі псалми та пісні з репертуару кобзаря-лірника Василя Нечепи. – Toronto: Kobza international, 1990. – С. 7-9.
233. **НИКОЛАЄВ В.** Музичних інструментів майстер: [Про творця бандур О. С. Корнієвського з м. Корюківки] //Комс. гарт. – 1972. – 4 лип.
234. **НИРКО О. Ф.** Кобзарська спадщина О. С. Корнієвського //Нар. творчість та етнографія. – 1990. – № 2. – С. 8-21.
235. **ОРЕЛ Л.** Бандури виробу Олександра Корнієвського //Пам'ятки України: історія та культура. – 1995. – № 1. – С. 42-44.
236. **САВИЦЬКИЙ М.** Вшанування народного умільця [О. С. Корнієвського, відомого майстра по виготовленню муз. інструментів з м. Корюківка] //Десн. правда. – 1970. – 1 квіт.
237. **СКЛЯР О. Ф.** Кобзарська спадщина О. С. Корнієвського //Нар. творчість та етнографія. – 1990. – № 2. – С. 8-21.
238. **ФЕДОРЕНКО Д.** Єврей грає на бандурі [Кобзар Корнієвський Олександр Самійлович] //Літ. Україна. – 2001. – 22 лют.
239. **ШАХОВА Л.** Як заграла скрипка: Нарис //Сільські вісті. – 1978. – 30 квіт.
240. **ЮЩЕНКО О.** Живії струни України //Освіта. – 1999. – 7-14 квіт. – С. 4-5.

СЕМЕН СИДОРОВИЧ ВЛАСКО (1904 – січень 1967)

СЕМЕН СИДОРОВИЧ ВЛАСКО народився в 1904 році в с. Кудрівка Сосницького повіту. Гри на бандурі та співу навчався у П. Кулика, разом з яким тривалий час мандрував і виступав. Грав також на гармошці й бубні. Жив у Ясенівці, виступав на ярмарках і базарах, брав участь в етнографічних вечорах і концертах. В 1925 році Д. М. Ревуцький записав від С. Власка і П. Кулика їх власну пісню “Було колись на Україні”. В репертуарі кобзаря – понад 250 творів в т. ч. думи, чумацькі, бурлацькі, сатиричні пісні. Виконував пісні про Т. Г. Шевченка та на його слова (“Зійшов місяць, зійшов ясний”, “Ой три шляхи широкі” та ін.)

Серед його учнів – кобзарі Є. Ф. Леміш, Л. Т. Ступак.

Помер С. С. Власко у січні 1967 р. в с. Ясенівка.

241. **БУГАЄВИЧ І.** З бандурою – до Берліна //Нар. творчість та етнографія. – 1968. – № 1. – С. 44-46.
Життєвий та творчий шлях С. С. Власка.
242. **ВЛАСКО СЕМЕН СИДОРОВИЧ** (1904 – січ. 1967) //Мистецтво України: Енцикл. – К., 1995. – Т. 1. – С. 359.
243. **ГОЛУБОВСЬКА В.** Народний кобзар //Десн. правда. – 1966. – 25 жовт.
Знімався у фільмі “Зачарована Десна”.
244. **ДІДКОВ Ю.** Мелодія віків //Десн. правда. – 1974. – 6 квіт.
Нарис про С. С. Власка.
245. **МАЛИШ А.** Грай, кобзарю! //Сіл. вісті. – 1965. – 17 жовт.
246. **ОМЕЛЬЧЕНКО А. Ф.** Бойові шляхи бандуристів //Нар. творчість та етнографія. – 1975. – № 3. – С. 33-37.
Власко С. С. в роки Великої Вітчизняної війни.

247. **ПЕПА В.** Бандуристе, орле сизий... //Рад. Україна. – 1966. – 22 січ.

248. **ПОЛОТАЙ М.** “По селам ходили кобзари...” //Сов. музика. – 1975. – № 8. – С. 71-76.
С. 71-72: С. Власко.

ІГОР КАРПОВИЧ РАЧОК

(02.VI.1937 р. н.)

І. К. РАЧОК народився 2 червня 1937 року в с. Лавіркове Талалаївського району. Грі на кобзі навчався у кобзарів Є. Адамцевича та Ф. Співака. В його репертуарі – близько 200 народних пісень та дум, зокрема “Запорозький марш”, “Невольницький плач”, “Суд Байди”, “Руйнування Січі”, “Дума про Хортицю”, “Дума про Нечая” (другий варіант), “Праля”, “Летить галка через балку”, цикл пісень на слова Т. Г. Шевченка та його улюблених – “Зоре моя вечірняя”, “Ой зійди, зійди ясен місяцю” та інші.

249. **БУГАЄВИЧ І.** Кобзар з Лавіркового //Десн. правда. – 1988. – 8 черв.
Укр. бандурист Рачок І. К.

250. **БУГАЄВИЧ І. В.** Співець із Лавіркового //Нар. творчість та етнографія. – 1987. – № 1. – С. 92-93.

251. **РАЧОК** Ігор Карпович (2.VI.1937) //Мистецтво України: Біогр. довід. – К., 1997. – С. 501.

252. **ХАЙ М.** Традиційний музичний інструментарій Полісся: [До питання примітиву в музиці] //Родовід. – 1997. – № 16. – С. 104-113.

С. 111: Вміщено фото І. Рачка.

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ НЕЧЕПА

(01.09.1950 р. н.)

КОБЗАР-ЛІРНИК Василь Нечепа народився 1 вересня 1950 року в м. Носівка. З дитинства захоплювався народною піснею.

Його першим педагогом став народний музикант О. Сопіга, після чого юнак вступив до дитячої музичної школи в Чернігові, а потім – на диригентсько-хорове відділення Чернігівського музичного училища ім. Л. Ревуцького.

З 1982 року працює в обласній філармонії. Захоплюється історією козацтва та кобзарським мистецтвом. Грі на кобзі та лірі вчився у О. С. Корнієвського, вокалу – у заслуженого артиста України Л. Пашина.

В. Нечепа збирає, записує і обробляє старовинні українські легенди і думи. Його концертні виступи відбулися в Америці, Англії, Індії, Німеччині, Сінгапурі, Франції, Канаді, Лівані, Голландії, Бельгії та інших країнах світу.

За час гастролей підготував і випустив аудіокасети своїх пісень: “Через віки і серця”, “Пісні з берегів Десни”, “Лірницькі пісні кобзаря-лірника Василя Нечепи”.

В. Г. Нечепа – член Всеукраїнської спілки кобзарів та Всеукраїнської музичної спілки. Заслужений артист України, лауреат премії ім. І Нечуя-Левицького, почесний кобзар м. Славутич та полковник Чигиринського козачого полку. Президент благодійного фонду “Сівери”.

253. **АРЗАМАСОВА Л.** Кобзар – мандрівник //Музика. – 1991. – № 5. – С. 12-13.

254. **ВАСИЛЬ НЕЧЕПА:** “Кобзарі завжди йшли попереду війська” // Запис Г. Поліщук // День. – 1999. – 28 груд. – С. 7.
255. **ВАСИЛЬ НЕЧЕПА:** Передмов. // Українська ліра та лірницькі псалми та пісні з репертуару кобзаря-лірника Василя Нечепи. – Toronto: Kobza international, 1990.
256. **ВАСЮТА О. П.** Пісня, що стала долею: Зі спогадів кобзаря-лірника В. Нечепи // Дивосад. – 2001. - №2. – С.33-35.
257. **ВАСЮТА О. П.** Пісня, що стала долею: Зі спогадів кобзаря-лірника В. Нечепи // Літ. Україна. – 2000. – № 30. – С. 7.
258. **ВАХРАМСЬВА Р.** “Міжнародний кобзарь”: [В. Нечепа] // Дем. Україна. – 2000. – 14 груд.
259. **ВДОВИЦЬКИЙ М.** Кобзарева пісня // Музика. – 1989. – № 4. – С. 2.
Участь В. Нечепи в республіканському конкурсі-огляді кобзарських колективів в рамках свята кобзарського мистецтва “Квіти України – великому Кобзареві”.
260. **ВЕЧОРЕНКО П.** Серед лауреатів [конкурсу на кращий любительський фільм заслужений артист України, кобзар-лірник В. Нечепа] // Десн. правда. – 1997. – 1 берез.
Конкурс було оголошено науково-популярною програмою УТ “Свічадо”.
261. **ГНЕЗДИЛОВА Г.** Струн вещей пламенные звуки // Правда Украины. – 1988. – 22 март.
Зазвучав шевченківський торбан в руках чернігівського артиста В. Нечепи.
262. **ЗМАК Р.** У сузір’ї кобзи і ліри: [Кобзарю В. Нечепі – 50] // Десн. правда. – 2000. – 5 верес.
263. **КАВУН О.** І на тім рушникові... // Україна. – 1999. – № 4. – С. 28-29.
Співпраця черкаської майстрині Олександри Теліженко та Василя Нечепи.
264. **КОБЗАР – ЛІРНИК** Василь Нечепа / Упр. культури Черніг. обл. держ. адмін. – Чернігів, [без р. в.]. – 4 с.
Пісні з репертуару Василя Нечепи.
265. **КОВАЛЕНКО Ф.** Чернігівська Співаниця // Комс. гарт. – 1985. – 12 лют.
Сольний концерт Василя Нечепи в Чернігівському музеї декоративно-прикладного мистецтва.
266. **КОВАЛЕЦЬ Я.** По Україні йде кобзар Нечепа // Черніг. відомості. – 1999. – 22 січ. – С. 8.
Цикл благодійних концертів кобзаря “Україна пам’ятає”, присвячених народному художнику Данилу Нарбуту.
267. **ЛАУРЕАТИ** премії імені І. Нечуя-Левицького // Уряд. кур’єр. – 1997. – 27 листоп. – С. 4.
Серед лауреатів – Нечепа В. Г.
268. **ЛАУРЕАТИ** премій 1997 року і премія імені Івана Нечуя-Левицького // Слово і час. – 1998. – № 3. – С. 65.
Лауреат премії – кобзар Василь Нечепа.
269. **ЛУНАЮТЬ** народні пісні // Літ. Україна. – 1987. – 8 січ.
Соліст Чернігівської обласної філармонії Василь Нечепа виконавець творів у записах О. Довженка – “Материні пісні”.
270. **МАХІНЧУК М.** Материні пісні // Соц. культура. – 1987. – № 3. – С. 16.
Виступи лірника в творчих організаціях Києва.
271. **МАХІНЧУК М.** Пісні Десни і Василя Нечепи // Уряд. кур’єр. – 1969. – 27 черв. – с. 13.;
Черніг. вісн. – 1996. – 18 жовт. – С. 1, 3.
272. **МОЗГОВА В.** Бельгія почекає. Кобзаря Нечепу Черкащина кличе // Молодь Черкащини. – 1999. – 2 груд.
Для кобзаря В. Нечепи всі дороги світу ведуть на Чернечу гору.
273. **НЕСТЕРЕНКО О.** Творчий звіт кобзаря-лірника [В. Нечепи] // Уряд. кур’єр. – 2001. – 17 берез. – С. 16.
274. **НЕЧЕПА В. Г.** Дзвени, кобзо! / Розп. зап. В. Сапон // Десн. правда. – 1987. – 22 листоп.
Артист Чернігівської філармонії розповідає про свою гастрольну поїздку до Австралії.
275. **НЕЧЕПА В.** Пісня, що стала долею / Записав О. Васюта // Літ. Україна. – 2000. – 7 груд.
Зі спогадів В. Нечепи.

276.**НЕЧЕПА В.** Поради починаючому лірнику //Українська ліра та лірницькі псалми та пісні з репертуару кобзаря-лірника Василя Нечепи. – Toronto: Kobza international, 1990. – С. 41-43.

277.**ПЕЧЕРА С.** Світ добрішає: Кобзар Василь Нечепи: зарубіжне турне //Культура і життя. – 1990. – № 14. – С. 2.

Кобзар-лірник В. Нечепи повернувся з 3-х місячної концертної подорожі по Австралії, Канаді, США, Бельгії.

278.**ПІСНІ** з репертуару кобзаря-лірника Василя Нечепи /[Упоряд. В. Дерев`янка]. – Генк: Пасен, 1990. – 75 с.

В. Нечепи як представник старосвітської Чернігівської кобзарської школи.

279.**ПОЛЩУК Т.** Василь Нечепи: “Кобзарі завжди йшли попереду війська” //День. – 1999. – 28 груд. – С. 7.

280.**СВИРИДЕНКО М.** Чумацькими шляхами... //Черніг. відом. – 1999. – 18 берез. – С. 3.
Нова програма “Зоряна Вічність” Чернігівського кобзаря-лірника В. Нечепи.

281.**УКРАЇНСЬКА** ліра та лірницькі думи, псалми та пісні з репертуару кобзаря-лірника Василя Нечепи. – Toronto: Kobza international, 1990.

282.**ЧЕРНЯХІВСЬКИЙ М.** Пісні з Довженкового краю //Літ. Україна. – 1984. – 13 груд.

Виступ фольклорних ансамблів і солістів Чернігівщини в респ. Будинку літераторів, серед яких – виступ кобзаря-лірника В. Нечепи (Чернігів).

283.**ШУМСЬКИЙ С.** Лине думка над Сіднеєм: [Кобзар В. Нечепи в Австрії] //Україна. – 1990. – № 35. – 3 с. (обкл.).

ІНШІ КОБЗАРИ ЧЕРНІГІВЩИНИ

284.**БЕШКО** Андрій //Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці – музиканти на Україні. – К.: Муз. Україна, 1980. – С. 86.

Український кобзар. Жив у містечку Мена.

285.**БЕШКО** Андрій (р. н. невід. – 1855) //Укр. літ. енцикл. – К., 1988. – Т. 1. – С. 157.

286.**БЕШКО** Андрій //Мистецтво України: Енцикл. – К., 1995. – Т. 1. – С. 192.

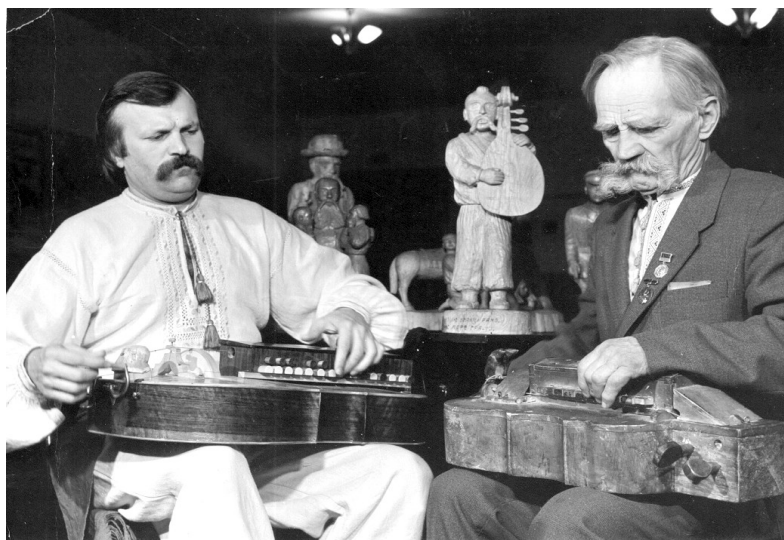
287.**БРАТИЦЯ** Павло Савич (1843 – 1887) //Мистецтво України: Енцикл. – К., 1995. – Т. 1. – С. 249.

Кобзар народився в м. Мена.

288.**ВЕСЕЛИЙ** Самсон Васильович (2-а пол. 19 – поч. 20 ст.) //Мистецтво України: Енцикл. – К., 1995. – Т. 1. – С. 312.

Український лірник. Жив у с. Валках Прилуцького району.

289.**НЕМИРОВИЧ І.** Одержимість: Біля чистих джерел //Мол. України. – 1986. – 7 січ.
Нарис про бандуриста А. Грицяя, уродженця с. Жовтневе Коропського району.

Чернігівські лірники В. Г. Нечепи і А. І. Штепи

290. **ЛИТВИН М.** Кобзар Дармограй // Слово і час. – 1993. – № 11. – С. 85-86.
Його слухав Т. Г. Шевченко у 1846-1847 рр. під час перебування у Седневі у поміщиків братів Лизогубів.
291. **ДЕЙ О. І.** Кобзар Олексій Дяконенко (Рак) та його варіант думи “Козак Летяга” // Нар. творчість та етнографія. – 1982. – № 4. – С. 61-67.
О. Дяконенко – один з провідних кобзарів II-ої пол. XIX ст. Народився в Сосниці.
292. **ДАНИЛО БАНДУРКА** та Грицько Кобзар // Лавров Ф. Кобзарі: Нариси з історії кобзарства України. – К.: Мистецтво, 1980. – С. 57-59.
Кобзар народився в с. Іржавці Прилуцького повіту.
293. **МИШАСТИЙ М.**, Калібаба Д. Співець свободи // Колгосп. правда. – 1966. – 10 листоп.
Лірник К. А. Кузьминський з Менського р-ну.
294. **КАЛПАБА Д.** Бандуристка Євдокія Леміш // Десн. правда. – 1979. – 11 груд.
Нарис про Є. Ф. Леміш (1900 р.) з с. Жовтневого Менського р-ну, відому народну бандуристку і співачку.
295. **КАЛПАБА Д.**, Соломко А. Грай, бандуро, грай! // Культ. і життя. – 1979. – 24 лист.
Про жінку-кобзаря Є. Ф. Леміш.
296. **ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б.**, Калібаба Д. Бандуристка Євдокія Леміш // Нар. творчість та етнографія. – 1970. – № 6. – С. 99-100.
297. **КАЛПАБА Д.** Бандуристка Євдокія Леміш // Десн. правда. – 1979. – 11 груд.
298. **КИЗЕНКО А.** Людська правда. (Оповідання з минулого) // Правда Прилуччини. – 1967. – 2 черв.
Про кобзаря Антона Негрія – одного з учнів Вересая. Народився в с. Калюжинці Прилуцького р-ну.
299. **МИШАСТИЙ М.** Бандуристка Пархоменко // Колгосп. правда. – 1968. – 6 січ.
Дочка Т. М. Пархоменка з Менського р-ну.
300. **МИШАСТИЙ М.** Явдоха Пархоменко: До п’ятиріччя від дня смерті бандуристки // Нар. творчість та етнографія. – 1968. – № 5. – С. 109.
301. **ІВАН РОМАНЕНКО** // Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці – музиканти на Україні. – К.: Муз. Україна, 1980. – С. 87.
Кобзар Романенко І. (1794-1854) – жив у м. Борзні.
302. **ГОСТРА О.** Взяв би я бандуру // Трибуна хлібороба. – 1988. – 30 квіт.
Про кобзаря В. Г. Сологуба з Юрківців Талалаївського р-ну. Був репресований. Помер у 1944 р.
303. **СИМОНЕНКО** Дем“ян Гаврилович (1871 – 30.IV.1948)
// Мистецтво України: Біогр. довід. – К., 1997. – С. 538.
Уродженець с. Стольне Менського р-ну.
304. **КАЛПАБА Д.** Нове про кобзаря Дем“яна Симоненка // Наше слово. – 1998. – 12 груд.
305. **ПОКОТИЛО В.** Прожити...: Наші славні земляки // Колгосп. правда. – 1981. – 26 груд.
Про Д. Г. Симоненка.
306. **СІВЕРЯНИ** пишуть Грушевському // Підг. до друку Ю. Мицик, В. Денис, Ф. Мороз // Сіверян. літопис. – 1998. – № 4 – С. 59-62.

Серед листів чернігівців публікується лист кобзаря Симоненка Д. від 22 серп. (4 верес.) 1911 р.

307.**БУГАЄВИЧ І. В.** Кобзарський шлях Левка Ступака //Нар. творчість та етнографія. – 1984. – № 4. – С. 76-77.

Представник останнього покоління кобзарів Л. Г. Ступак (1906-1984), уродженець с. Овдіївка Сосницького р-ну.

308.**БУГАЄВИЧ І.** Співець із Озередів //Нар. творчість та етнографія. – 1969. – № 3. – С. 61-65.

Л. Г. Ступак.

309.**ДУДКО І.** Левкова кобза: Роки і долі //Маяк. – 1986. – 27 листоп., 29 листоп.

Про кобзаря Ступака Л. Г.

310.**КУЛИШ П.** Записки о Южной Руси: Т. 1, Спб., 1856. –

С.: 65-73: Про кобзаря Семена Юрченка з с. Мартинівка Борзенського повіту.

311.**ШТЕПА А.** Антон Штепа: Альбом/ Авт. вступ. статті та упоряд. М.Я.Куницька.– К.: Мистецтво, 1976. – 101с.: іл.

Майстер з Ічнянщини виготовляє музичні інструменти. Створив ліру, на якій сам грає.

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО БАНДУРИСТІВ ТА ЛІРНИКІВ ПОЛІСЬКОГО КРАЮ

312.**БАШТАН С.** Роздуми про долю сучасної бандури// Україна музична. – К.: ВФ “Манускрипт”, 1995. – С. 42-46.

313.**ВАСЮТА О.** Музеєві-заповіднику Пантелеймоне Куліша – бути! //Уряд. кур’єр. – 2000. – 22 лип.

П. Куліш – письменник, фольклорист.

314.**ГЛЕМБОВСЬКА А.** Нехай звучить струна жива //Укр. культура. – 1999. – № 8-9. – С. 11.

Роздуми після першого Всеукраїнського збору спілки кобзарів. Вміщено фотографію кобзарів Василя та Романа Нечепу та Михайла Ковалю.

315.**ДУТЧАК В.** Конкурс бандуристів //Нар. творчість та етнографія. – 1993. – № 2. – С. 93-95.

Перший Всеукраїнський конкурс бандуристів – студентів педагогічних ВУЗів у Луцьку, на якому були представники із м. Ніжин.

316.**МАЛЮТА І.** Гомін, гомін по світлиці //Укр. культура. – 1996. – № 4. – С. 12-13.

Перша Велика Рада Всеукраїнської спілки кобзарів (ВУСК) і участь в ній чернігівського лірника В. Нечепи.

317.**СИЗЬОН М.** Взяв би я бандуру //Черніг. відомості. – 2000. – 31 берез. – С. 6.

Біль автора за колишню Чернігівську музичну фабрику, яка виробляла унікальні бандури, відомі в усьому світі.

318.**УКРАЇНСЬКІ** Гомери на порозі ХХІ віку: 28-30 квітня в столиці незалежної України відбувався Всеукр. збір кобзарів //Дем. Україна. – 1999. – 30 квіт.

Представник Чернігівщини – В. Нечепа.

319.**ЧОРНОГУЗ Я.** Кобзарі в гостях у Левів //Укр. культура. – 1991. – № 8. – С. 32-33.

Василь Нечепа й тріо бандуристок у складі Раїси Борщ, Валентини Іщенко, Али Половець на фестивалі “Думи мої...” у Львові.

320.**ШУЛЬГА Т.** “Что это за инструмент”: Сучасний стан кобзарства на Україні //Укр. культура. – 1991. – № 10. – С. 6-7.

Проблеми та суперечності сучасного бандурного мистецтва на Україні.

ВЕРЕСАЄВЕ СВЯТО

321.**ВАСЮТА О. П.** Вересаєве свято: [кобзарського мистецтва відбудеться 6-7 черв. у с. Сокиринці Срібн.р-ну] /Інтерв’ю взяла Л. Кузьменко //Десн. правда. – 1992. – 6 черв.

- 322.**КРУТИВУС А.** Розмаїття народних рапсодій: [“Вересаївське свято” у с. Сокиринці Срібнянського р-ну] //Укр. муз. газ. – 1997. – № 2 (24). – С. 1.
Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва.
- 323.**КУЗЬМЕНКО Л.** Бандуристе, орле сизий...: На другому Всеукр. фестивалю кобзар. мистецтва “Вересаєве свято” //Десн. правда. – 1992. – 9 черв.
Свято відбулося в с. Сокиринці Срібнянського району Чернігівської області.
- 324.**КУЗЬМЕНКО Л.** Наша дума, наша пісня не вмре, не загине //Десн. правда. – 1988. – 8 черв.
У с. Сокиринці Срібнянського району відбувся республіканський фестиваль кобзарського мистецтва “Вересаєве свято”.
- 325.**КУЗЬМЕНКО Л.** Під шатами сокиринського парку //Десн. правда. – 1999. – 15 черв.
На Вересаєвому святі у Сокиринцях відбувся заключний концерт Всеукраїнського огляду народної творчості Чернігівської області.
- 326.**КУЗЬМЕНКО Л.** Хай дзвенить бандура, доки стоїть світ! //Десн. правда. – 1997. – 10 черв. – С. 1-2.
ІІІ Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва “Вересаєве свято – 97”.
- 327.**ПОВНИЦА А.** А Сокиринцы, земляче знаєшь?: На родине Остапа Вересая //Правда України. – 1997. – 23 июля.
З кобзарського свята.
- 328.**ПОКРОВСЬКИЙ Г.** ...Путь к Остапу Вересаю //Черниг. полдень. – 1997. – 3 июля.
“Вересаєве свято – 97” в Сокиринцях.
- 329.**ПОЛЩУК В.** На крилах “Вересаєвого свята” //Рад. Україна. – 1988. – 14 черв.
Свято народних дум та пісень в с.і Сокиринці на Чернігівщині.
- 330.**ШУТАК М.** Вересаєве свято: Нотатки з республіканського фестивалю кобзар. мистецтва //Культ. і життя. – 1988. – 12 черв.
- 331.**ЮХИМОВИЧ В.** Вересаєве свято //Рад. Україна. – 1986. – 11 жовт.
Вшанування пам’яті О. Вересая в с. Сокиринці на Чернігівщині за участю Державної заслуженої капели бандуристів.

ГРАЮТЬ І СПІВАЮТЬ “СОКОЛИКИ”

Ансамбль "Соколики" на святкуванні 120-річчя від дня народження кобзаря А. Р. Гребеня

332. **ВАСЮТА О.** Нашій духовності – кобзарську силу // Дивосад. – 2000. – № 1. – Жовт. – С. 22-23.

До 10-річчя створення першого на Сіверщині ансамблю хлопців-бандуристів "Соколики" при Чернігівській музичній школі № 1.

333. **ВАСЮТА О.** Нашій духовності – кобзарську силу // Уряд. кур'єр. – 2000. – 11 трав. – С. 10.

10-річчя створення ансамблю хлопців-бандуристів "Соколики".

334. **КУЗЬМЕНКО Л.** Летіть, соколики, високо! // Бандура. – 2000. – Лип.-жовт. – С. 51-52.

335. **КУЗЬМЕНКО Л.** Летіть "Соколики", високо // Десн. правда. – 1999. – 17 квіт. Історія створення ансамблю "Соколики".

336. **"СОКОЛИКИ"** розпускають крила // Черн. відомості. – 1993. – № 11.

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

337. **БАШТАН С.,** Гриньків Р. Програми розвитку бандури – державну підтримку // Кобзар. – 1999. – Квіт. – С. 2.

Створення нової моделі концертної бандури.

338. **БОЯН** Народні музичні інструменти на Україні // Зоря. – 1894. – № 1. – С. 17-19; № 5. – С. 112-113; № 7. – С. 161-162; № 8. – С. 185-187; № 9. – С. 211-212; № 10. – С. 231-233.

Історія розвитку та характеристика найпоширеніших музичних інструментів на Україні: кобзи, бандури, торбани, ліри, гуслі, цимбал.

339. **ГОРЛЕНКО В.** Кобзари и лирники: Очерк IV // Киев. старина. – 1884. – Т. 10. – Дек. – С. 639-657.

Музичні інструменти кобзарів та лірників.

340. **ГУМЕНЮК А.** Українські народні музичні інструменти. – К.: Наук. думка, 1967. – 241 с.

С. 67-99: Кобза, бандура.

341. **ГУЦАЛ В.** Грає оркестр українських народних інструментів: Метод. поради керівникам самодіяльних колективів. – К.: Мистецтво, 1978. –

С. 9-14: Бандура, кобза.

342. **ДАВИДОВ М.** Тенденції розвитку народно-інструментального мистецтва //Музика. – 1981. – № 5. – С. 24-25.

Сучасні тенденції розвитку народного інструментарію, зокрема, бандури соло.

343. **ДОМОНТОВИЧ М.** Самонавчатель до гри на кобзі або бандурі. Ч.1. – Одеса: Друкарня Є. Фесенка, 1914. – 16 с.

Розповідь про український національний музичний інструмент – кобзу.

344. **ДОМОНТОВИЧ М.** Самонавчатель до гри на кобзі або бандурі. Ч.2: Пісні з нотами для співу й виконання на кобзі. – Одеса: Друкарня Є. Фесенка, 1914. – 46 с.

345. **ДУТЧАК В.** Бандура в козацькому війську України //Нар. творчість та етнографія. – 1994. – № 1. – С. 70-73.

З історії розвитку музичного інструменту.

346. **КУШПЕТ В. Г.** Самовчитель гри на старосвітських музичних інструментах. – К., 1997. – 148 с.

Кобза О. Вересая, бандура П. Ткаченка, торбан Ф. Відорта.

347. **МІНЬКІВСЬКИЙ О. В.** Конструкції сучасних бандур //Нар. творчість та етнографія. – 1962. – Кн.2. – С. 106-109.

Історичний розвиток кобзи-бандури.

348. **ХОТКЕВИЧ Г.** Музичні інструменти українського народу. – Х.: Держвидав України, 1930. – 288 с., іл.

С. 38-49: Ліра (реля);

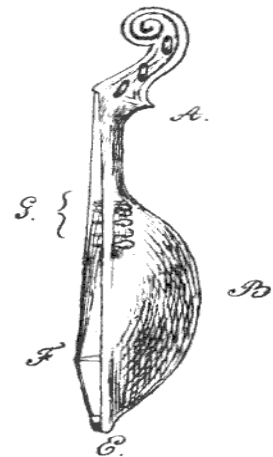
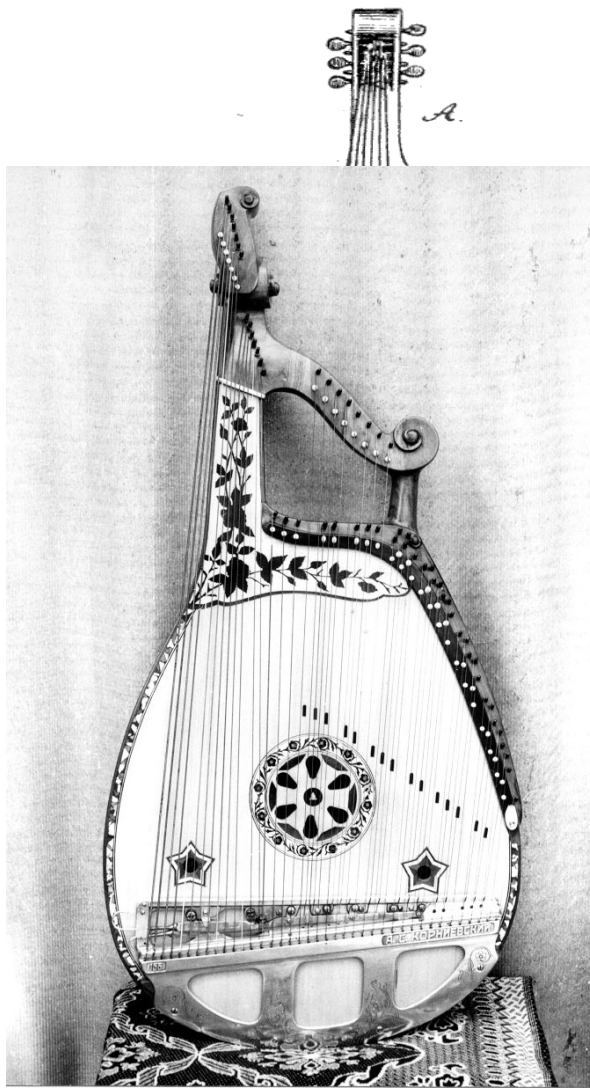
С. 67-86: Кобза;

С. 87-142: Бандура.

349. **ШРАМКО І.** Кобза та бандура в контексті світової культури //Нар. творчість та етнографія. – 1994. – № 5-6. – С. 73-77.

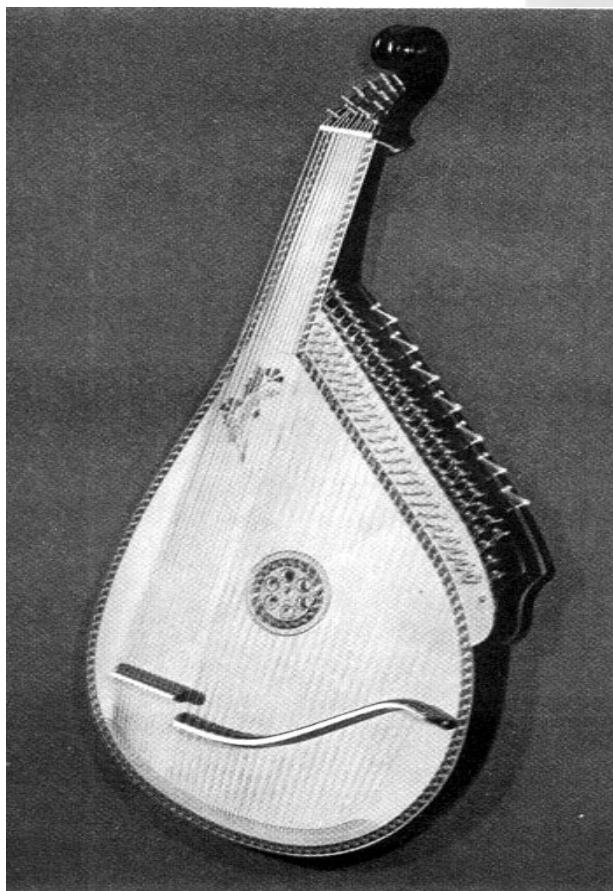
350. **ШРАМКО І.** Українська кобза-бандура //Музика. – 1978. – № 1. – С. 28-30.

Виникнення бандури та історія її побутування на Україні.

Бандура О.Вересая

Бандура О. С. Корнієвського

Бандура Чернігівської фабрики музичних інструментів
ім. П. П. Постишева

ДОПОМІЖНІ ПОКАЖЧИКИ

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ І НАЗВ КНИГ ТА СТАТЕЙ

А

АВЕР'ЯНОВА Н., Дудко В. Вічне Кобзареве життя 150
АВРАМ ГРЕБІНЬ 198
АНДРІЙ ШУТ 163
АРЗАМАСОВА Л. Кобзар – мандрівник 253

Б

БАКЛАН О. Макіївські кобзарі 44
БАНДУРА золота 170
БАШТАН С. Роздуми про долю сучасної бандури 312
БАШТАН С., Гриньків Р. Програмі розвитку бандури... 337
БЕШКО Андрій 284, 285, 286
БЛОКІНЬ С. Григорій Любисток 79
БОГДАНОВА О. Особливості мовноінтонаційної... 59
БОЖОК В. Живе такий майстер 222
БОЯН Народні музичні інструменти на Україні 338
БРАТИЦЯ Павло Савич 287
БРЕЗКУН М. “Ой, Мороз, морозенку...” 210
БУГАЄВИЧ І. В. Кобзарський шлях Левка Ступака 307
БУГАЄВИЧ І. В. Співець із Лавіркового 250.
БУГАЄВИЧ І. З бандурою – до Берліна 241
БУГАЄВИЧ І. Кобзар з Лавіркового 249
БУГАЄВИЧ І. Співець із Озередів 308
БУРЛАКА Ф. М. Остап Вересай 85

В

ВАДЕЦКИЙ Б. Глинка 86
ВАСИЛЬ Нечепа 255
ВАСИЛЬ Нечепа: “Кобзарі завжди йшли ...” 254
ВАСЮТА О. Музеєві-заповіднику... 313
ВАСЮТА О. Нашій духовності – кобзарську силу 332, 333
ВАСЮТА О. П Вересаєве свято 321
ВАСЮТА О. П. Музичне життя на Чернігівщині... 60,87
ВАСЮТА О. П. Остап Вересай - велика спадщина... 88
ВАСЮТА О. П. Пісня, що стала долею 256,257
ВАХРАМСЄВА Р. “Міжнародний кобзар” 258
ВДОВИЦЬКИЙ М. Кобзарєва пісня 259
ВЕРЕСАЄВА кобза 92
ВЕРЕСАЄВІ вечори 151
ВЕРЕСАЙ О. Сокіл і соколя... 89
ВЕРЕСАЙ Остап 90
ВЕРЕСАЙ Остап Микитович 91, 93
ВЕРТІЙ О. І. Український Гомер 94
ВЕСЕЛИЙ Самсон Васильович 288
ВЕЧОРЕНКО П. Бриніла ліра, плакала й сміялась 199
ВЕЧОРЕНКО П. Серед лауреатів 260
ВИНОГРАДСЬКИЙ Ю. С. Спогади про кобзарів 45
ВІДЗНАЧЕННЯ ювілею кобзаря 211
ВІКТОРЧУК Л. Народний кобзар 171
ВЛАСКО Семен Сидорович 242

Г

Г. В. Придворний бандурист в бегах 80
ГЛЕМБОВСЬКА А. Нехай звучить струна жива 314
ГНЕЗДИЛОВА Г. Струн вещей пламенные звуки 261
ГОЛУБОВСЬКА В. Народний кобзар 243
ГОМЕР у селянській свиті 96
ГОРДІЙЧУК М. Остап Вересай і Микола Лисенко 95
ГОРЛЕНКО В. П. Кобзари и лирники 46, 339

ГОСТРА О. Взяв би я бандуру 302
ГРЕБІНЬ А. Р. 200
ГРИМИЧ М. Виконавці українських дум 47, 48
ГРИЦА С. Про стильові нашарування 61
ГРИЦА С. Фольклор у просторі та часі 49
ГРИНЧЕНКО Б. Думи кобзарські 1
ГУМЕНЮК А. Українські народні музичні інструменти 340
ГУСАРЧУК Т. На щастя – не останній 97
ГУЦАЛ В. Грає оркестр... 341
ГУЦАЛО Є. “Гей, Остапе Вересаю...” 98

Д

ДАВИДОВ М. Тенденції розвитку... 342
ДАНИЛО Бандурка та Грицько Кобзар 292
ДЕЙ О. І. Кобзар Олексій Дяконенко (Рак)... 291
ДІДКОВ Ю. Мелодія віків 244
ДОМОНТОВИЧ М. Самонавчатель до гри на кобзі ... 343,344
ДОНЕЦЬ Г. Остап Вересай 99
ДРАПКІН Б. Березнянський лірник 201
ДРАПКІН Б. Кобзарськими стежками 2
ДРАПКІН Б. Лірник солов'їного краю 202
ДУДКО В. І. Концерти Терентія Пархоменка у Чернігові 172
ДУДКО І. Левкова кобза: Роки і долі 309
ДУДКО І. П. Лірник Аврам Гребень 203
ДУМИ: (бібліотека поета) 62
ДУМИ: із джерел української пісні 63
ДУТЧАК В. Бандура в козацькому війську України 345
ДУТЧАК В. Конкурс бандуристів 315

Є

ЕФИМЕНКО П. Школа для обучения певчих... 3
ЕМЕЦЬ В. Кобза та кобзарі 4

Ж

ЖЕМЧУЖНИКОВ Л. Лебединец 5
ЖЕМЧУЖНИКОВ Л. М. Мои воспоминания из прошлого 100
ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б. М. Листування з О.С.Корнієвським 223
ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б. Рапсоди України 6
ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б. Творець бандури 224
ЖЕПЛИНСЬКИЙ Б., Калібаба Д. Бандуристка Євдокія Леміш 296
ЖУРБА К. Брат великого Кобзаря 101
ЖУРБА К. Свято в Дмитрівці 204

З

З ДУХОВНОЇ скарбниці народу 7
ЗАБАШТА Л. Вибране 102
ЗАКУСИЛО С. Невмируща пісня кобзарєва 212
ЗМАК Р. У сузір'ї кобзи і ліри 262

І

ИВАЩЕНКО П. С. Павло Братыця и Прокип Дуб 8
ІВАН Романенко 301
ІВАНЬКОВА К. Гідні людської шани і пам'яті 152

К

К. Ф. У. О. Кобзарь Остап Вересай, его думы и песни 116
КАВУН О. І на тім рушникові 263
КАЛІБАБА Д. “Пархоменко був хороший кобзар...” 177
КАЛІБАБА Д. Бандуристка Євдокія Леміш 294, 297
КАЛІБАБА Д. Відомі діячі культури, науки, політики Чернігівщини 9
КАЛІБАБА Д. Із спогадів про кобзаря 174
КАЛІБАБА Д. Кобзар Петро Ткаченко – Галашко 213
КАЛІБАБА Д. Кобзар Терентій Пархоменко 175
КАЛІБАБА Д. Кобзар Терешко Пархоменко 176
КАЛІБАБА Д. Кобзарі та лірники на Менщині 50
КАЛІБАБА Д. Корнієвського знає весь світ 225

КАЛІБАБА Д. Ліра в шкільному музеї. 10
КАЛІБАБА Д. Майстер бандур 226
КАЛІБАБА Д. Невмируща ліра Аврама Гребеня 206
КАЛІБАБА Д. Нове про кобзаря Дем'яна Симоненка 304
КАЛІБАБА Д. Свято лірника Гребеня 205
КАЛІБАБА Д., Соломко А. Грай, бандуро, грай! 295
КАЛІБАБА Д., Соломко А. Доля кобзаря Терешка 173
КАРАНДА О. Висока слава Вересая 103
КИЗЕНКО А. В музеї кобзаря Остапа Вересая 153
КИЗЕНКО А. Людська правда 298
КИЗЕНКО А. Народна любов до кобзаря 104
КИЗЕНКО А. Народна шана 105
КИЗЕНКО А. Тарасів побратим 106
КИРДАН Б. П. Український народний епос 64
КИРДАН Б., Омельченко А. Народні співці-музиканти ... 11, 51
КИРИЧЕНКО В. Славному землякові нашому 154
КИСЛЮК С. Бандурист Т. М. Пархоменко в Мені 178
КИСЛЮК С. Співець народний 179
КЛИМЧУК О. Гомер, названий Остапом 107
КОБЗАР – ЛІРНИК Василь Нечепач 264
КОБЗАР Григорій Любисток 82
КОБЗАРИ: Комплект листівок 108
КОБЗАРСЬКІ акорди 12
КОБЗАРЬ Остап Вересай, его думы и песни 109
КОБЗАРЬ Остап Вересай: его музыка и исполняемые... 110
КОВАЛЕНКО Ф. Чернігівська Співаниця 265
КОВАЛЕЦЬ Я. ...Зазвучала кобза 214
КОВАЛЕЦЬ Я. По Україні йде кобзар Нечепач 266
КОЗІЙ Г. Творець срібнозвучних бандур 227
КОЛЕССА Ф. М. Мелодії українських... 65
КОРНІЄВСЬКИЙ О. Український майстер і кобзар 228
КОРНІЄВСЬКИЙ О. Як мене заарештували і звільняли 229
КРАВЧЕНКО Л. Срібна струна 111
КРАПИВА П. Кобзарь Остап Вересай 112
КРОПИВА П. Його бандура з чистого срібла 113
КРОПИВА П. Кобзар 114
КРУТИВУС А. Розмаїття народних рапсодій 322
К-СКІЙ А. О музице дум и песен Остапа Вересая 115
КУЗЬМЕНКО Л. Бандуристе, орле сизий... 323
КУЗЬМЕНКО Л. Летіть, соколики, високо! 334,335
КУЗЬМЕНКО Л. Наша дума, наша пісня не вмере, не загине 324
КУЗЬМЕНКО Л. Під шагами сокиринського парку 325
КУЗЬМЕНКО Л. Хай дзвенить бандура, доки стоїть світ! 326
КУЛИШ П. Записки о Южной Руси 164, 310
КУШПЕТ В. Г. Самовчитель гри ... 346
КУШПЕТ В. Національне музикування ... 13

Л

ЛАВРОВ Ф. Він потрясав серця 117
ЛАВРОВ Ф. Гомер у селянській свиті 118
ЛАВРОВ Ф. Дзвінки струни кобзи 180,181
ЛАВРОВ Ф. З історії російсько-українських... 119
ЛАВРОВ Ф. І. Кобзар Остап Вереса 121
ЛАВРОВ Ф. І. Кобзарі 14, 52
ЛАВРОВ Ф. І. Максим Рильський і українське... 66
ЛАВРОВ Ф. Кобза золотая 120
ЛАВРОВ Ф. Кобзарська майстерність О. Вересая 122
ЛАВРОВ Ф. Кобзарські думи та пісні 182
ЛАВРОВ Ф. Кобзарю Остапу Вересаю 155
ЛАВРОВ Ф. Народний кобзар Остап Вересай 123
ЛАВРОВ Ф. Народний співець 215

ЛАВРОВ Ф. Сокиринський Гомер 124
ЛАУРЕАТИ премії імені І. Нечуя-Левицького... 267
ЛАУРЕАТИ премій 1997 року 268
ЛЕВЕНКО А. Кобзареве серце... 183
ЛЕУС В. Кобзареві струни 184,185
ЛЕУС В. На землі Остапа Вересая 156
ЛЕУС В. Народний кобзар 186
ЛЕУС В. Український Гомер 125
ЛИСЕНКО М. В. Характеристика музичних особливостей... 67
ЛИСЕНКО О. М. Пісенна душа народу 126
ЛИСТ Остапа Вересая до Пантелеймона Куліша 127
ЛИТВИН М. Кобзар Дармограй 290
ЛИТВИН М. Кобзарі задивлені в майбутнє 15
ЛИТВИН М. Розстріляний з'їзд кобзарів 16
ЛИТВИН М. Струни золотії 17
ЛІРНИК Аврам Гребень 207
ЛУГОВСЬКИЙ Б. Матеріали до ярмаркового... 18
ЛУНАЮТЬ народні пісні 269
ЛЮБИСТОК Григорій Михайлович 81

М

МАЙДАНСЬКА С. По той бік студеного плину 83
МАЛИНКА А. Кобзари и лирники 19, 187
МАЛИНКА О. М. Кобзарі ... 53
МАЛИШ А. Грай, кобзарю! 245 МАЛЮТА І. Гомін, гомін по світлиці 316
МАТЯШ І. Етапи кобзарської науки 20
МАХІНЧУК М. Великий збір кобзарів 157
МАХІНЧУК М. Материні пісні 270
МАХІНЧУК М. Пісні Десни і Василя Нечепи 271
МАХІНЧУК М. Співуча кобза для Гомера 230
МЕЛЬНИЧУК А. Кобзарська діяльність Гната Хоткевича 21
МЕЛЬНИЧУК А. Терентій Пархоменко 188
МЕЛЬНИЧУК Г. Народні співці історії 129
МИШАСТИЙ М. Бандуристка Пархоменко 299
МИШАСТИЙ М. Кобзар Т. М. Пархоменко в Ніжині 189
МИШАСТИЙ М. Народний співець 190
МИШАСТИЙ М. Перший ансамбль кобзарів 23, 54
МИШАСТИЙ М. Терентій Пархоменко 191
МИШАСТИЙ М. Явдоха Пархоменко 300
МИШАСТИЙ М., Калібаба Д. Співець свободи 293
МІНЬКІВСЬКИЙ О. В. Конструкції сучасних бандур... 347
МІШАЛОВИ В. і М. Українські – кобзарі-бандуристи 22
МОЗГОВА В. Бельгія почекає. Кобзаря Нечепу... 272
МОШИК М. Г. та ін. Кобзарі та бандуристи Сумщини 55
МУЗИЧЕНКО Я. Є кобзар буде й репертуар 24
МУЗЫКАЛЬНАЯ библиография русской 128

Н

НАЗАРЕНКО О. На землі Вересая 158
НАРОДНІ думи, пісні, балади 68, 130
НЕМИРОВИЧ І. Одержимість 289
НЕСТЕРЕНКО О. Творчий звіт кобзаря-лірника 273
НЕЧЕПА В. Г. Дзвени, кобзо! 274
НЕЧЕПА В. К. Слідами народних співців 25, 56
НЕЧЕПА В. Пісня, що стала долею 275
НЕЧЕПА В. Поради починаючому лірнику 276
НЕЧЕПА В. Співуча кобза для Гомера 231
НЕЧЕПА В. Спогади про Олександра Корнієвського 232
НИРКО О. Ф. Кобзарська спадщина О. С. Корнієвського 234
НІКОЛАЄВ В. Музичних інструментів майстер 233
НОВЕ про Остапа Вересая 131
НОЛЛ В. Моральний авторитет... 69

НУДЬГА Г. Слава Остапа Вересая 132

О

О МУЗЫКЕ дум и песен Остапа Вересая 133
ОМЕЛЬЧЕНКО А. Ф. Бойові шляхи бандуристів 246
ОНИЩЕНКО І. Кобзар Андрій Шут 165
ОНИЩЕНКО І. Народний співець Андрій Шут 166
ОНИЩЕНКО І., Пригородський В. Наші Гомери 57
ОПАНАСЕНКО В. Родина реліквія ... 26
ОРЕЛ Л. Бандури виробу Олександра Корнієвського 235
ОСТАП Вересай 134,135

П

ПАЗЯК М., Пазяк Н. Поетика народних дум... 70
ПАЗЯК Н. М. Виставка про кобзарську діяльність Остапа Вересая 159
ПАРХОМЕНКО Т. Плач невільника 71
ПАРХОМЕНКО Терентій Макарович 192
ПАЩЕНКО Т. Кобзар Петро Ткаченко 216
ПЕПА В. Бандуристе, орле сизий... 247
ПЕЧЕРА С. Світ добрішає 277
ПИСЬМА к Остапу Вересаю 136
ПІСНІ з репертуару кобзаря-лірника... 278
ПОВНИЦА А. А Сокиринці, земляче знаєш? 327
ПОКОТИЛО В. Народний кобзар 193
ПОКОТИЛО В. Прожити... 305
ПОКРОВСЬКИЙ Г. ...Путь к Остапу Вересаю 328
ПОЛЩУК В. На крилах “Вересаєвого свята” 329
ПОЛЩУК Т. Василь Нечепа 279
ПОЛОВЕЦЬ В. М. Дружба не знає кордонів 27
ПОЛОТАЙ М. “По селам ходили кобзари...” 248
ПОЛОТАЙ М. Кобзар Петро Ткаченко з Синявки 218
ПОЛОТАЙ М. Кобзарське мистецтво в роки... 28
ПОЛОТАЙ М. П. Кобзар Петро Ткаченко 217
ПОЛОТАЙ М. П. Лірник Аврам Гребень... 208
ПОЛОТАЙ М. П. Мистецтво кобзарів... 29
ПОЛОТАЙ М. П. Українська народна пісня ... 30
ПОЛОТАЙ М. Песни правды и свободы 219
ПОЛОТАЙ М. Щирий друг кобзарів 31
ПРАВДЮК О. А. Кобзарське мистецтво О. Вересая... 32,137
ПРАВДЮК О. А. Кобзарське мистецтво та розвиток... 72
ПРИГОРОВСЬКИЙ В. Володар народних дум 138

Р

РАДЧЕНКО Р. Відзначення 160-річчя з дня народження ...139
РАЧОК Ігор 251
РЕВУЦЬКИЙ В. Спогади про батька 73
РЕВУЦЬКИЙ Д. Виступ на Республіканській нараді ... 33
РЕВУЦЬКИЙ Д. Українські кобзарі. Музика 140
РЕП'ЯХ С. Видатний кобзар України 141
РЕП'ЯХ С. Щедрість 160

С

САВИЦЬКИЙ М. Вшанування народного умільця 236
САВОН О. Мандрівні та придворні кобзарі 84
САМЧУК І. Живі струни ... 34
СВИРИДЕНКО М. Чумацькими шляхами... 280
СИЗЬОН М. Взяв би я бандуру 317
СИМОНЕНКО Д. Г. Смерть козака – бандуриста 74
СИМОНЕНКО Дем'ян Гаврилович 303
СІВЕРСЬКИЙ В. Порвані струни 194
СІВЕРЯНИ пишуть Грушевському 306
СКЛЯР О. Ф. Кобзарська спадщина О.С.Корнієвського 237
СКУРАТІВСЬКИЙ В. Рапсод України 142
“СОКОЛИКИ” розпускають крила 336

СПІВЕЦЬ України 143
СУПРУН Н. Кобзарський збір 1902 року 195

Т

ТИЧИНА П. Г. Остап Вересай 75
ТКАЧЕНКО Петро Федорович 220,221
ТОВСТУХА Є. Микола Лисенко 144
ТУРЧЕНКО Ю. Я. Портретна галерея українських 35

У

УКРАЇНСЬКА ліра та лірницькі думи ... 281
УКРАЇНСЬКА народна поетична творчість 76
УКРАЇНСЬКІ Гомери на порозі ХХІ віку 318
УКРАЇНСЬКІ Кобзарі. Музика 36
УМАНЕЦЬ В. “Вклоняюся пісні народній” 37

Ф

ФЕДОРЕНКО Д. Єврей грає на бандурі 238

Х

ХАЙ М. Традиційний музичний інструментарій Полісся 252
ХАНКО В. Опанас Сластьон і наш музичний 77, 145
ХАРЧЕНКО А. І пам'ятник поставив рукотворний 161
ХАРЧЕНКО І. Сокиринський Гомер 146
ХОТКЕВИЧ Г. Два поворотні пункти в історії... 196
ХОТКЕВИЧ Г. До історії кобзарської справи 38
ХОТКЕВИЧ Г. Музичні інструменти українського народу 348

Ч

ЧЕКАН О. Народнознавчі дослідження Юрія Виноградського 78
ЧЕРЕМСЬКИЙ К. Відлуння з холодної гори 39
ЧЕРЕМСЬКИЙ К. Гнат Хоткевич і традиційне кобзарство 58
ЧЕРЕМСЬКИЙ К. Повернення традиції 40
ЧЕРНЯХІВСЬКИЙ М. Пісні з Довженкового краю 282
ЧОРНОГУЗ Я. Кобзарі в гостях у Левів 319

Ш

ШАХОВА Л. Як заграла скрипка 239
ШРАМКО І. Кобза та бандура в контексті світової культури 349
ШРАМКО І. Українська кобза-бандура 350
ШТЕПА А. Антон Штепа 311
ШУЛЬГА Т. “Что это за инструмент” 320
ШУМСЬКИЙ С. Лине думка над Сіднеєм 283
ШУТ А. Дума про невільників 169
ШУТ Андрій 167, 168
ШУТАК М. Вересаєве свято 330

Ю

ЮЖНО-РУССКАЯ песня 41
ЮЖНО-РУССКАЯ песня и современные ... 197
ЮСОВ А. Лирник Гребень 209
ЮХИМОВИЧ В. Вересаєве свято 331
ЮЩЕНКО О. Вибране 147
ЮЩЕНКО О. Живії струни України 240
ЮЩЕНКО О. Із свідчень про трагічний з'їзд 42
ЮЩЕНКО О. На землі Остапа Вересая 148
ЮЩЕНКО О. Рідні зорі 162

Я

ЯКОВЕНКО Н. Співець народного життя 149
ЯЩЕНКО Л. І. Державна заслужена капела ... 43

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК (Персоналії)

Андріяшевський Ю. 36
Бандурка Д. 22, 292
Бережківський М. 6
Бешко А. 6, 51, 284-286
Борщ Р. 319
Братиця П. 44,49, 51, 62, 65, 287
Вакуленко 46
Вересай О. М. 4, 5, 7, 11, 13-15, 17, 20, 22, 36, 38, 43, 47, 49, 51, 52, 61, 62, 65-67, 70, 72, 75, 76, 85-149, 150-162, 298, 346
Веселий С. В. 288
Власко С. С. 28, 29, 51, 53, 241-248
Граб Л. 16
Гребень А. Р. 2, 10, 11, 31, 51, 198-209
Гребінь див. Гребень
Грицай А. 289
Дармограй 290
Дуб П. 8, 44
Дудка Н. 19, 187
Думенко Л. 16, 39
Дяконенко О. 291
Запорожченко І. 29, 43
Зезуля С. 35
Іваницький А. 53
Іщенко В. 319
Кішка П. 16
Кобзар Г. 14, 17, 292
Козир І. 54
Колодуб 16, 39
Корнієвський О. С. 4, 28, 32, 222-240
Кузьминський К. 10, 293
Кулик П. В. 28, 49, 51, 61, 78
Кулик Я. 78
Леміш Є. Ф. 294-297
Лімоза В. 16
Любисток Г. М. 3, 4, 14, 17-24, 36, 79-84
Негрій А. 298
Нечепач В. Г. 231, 232, 253-283, 314, 316, 318, 319
Никон 47
Пархоменко І. 54
Пархоменко Т. М. 2, 7, 14, 15, 17, 19, 38, 41, 49, 52, 65, 71, 76, 78, 170-197
Пархоменко Я. 29, 299, 300
Перепелюк В. М. 51
Побегайло О. 19, 187
Половець А. 319
Рачок І. К. 249-252
Романенко І. 11, 51, 301
Руденко Д. 16, 39
Симоненко В. 16, 29, 39
Симоненко Д. Г. 43, 51, 53, 74, 303, 304, 305, 306
Сіроштан П. 35
Сологуб В. Г. 16, 39, 302
Стрічка І. 62, 68, 70, 76
Ступак Л. Г. 307-309
Тертій С. 16
Ткаченко (Галашко) П. Ф. 17, 29, 43, 51, 52, 182, 210-221, 346
Циба П. 54
Шут А. 4, 7, 11, 15, 22, 36, 49, 51, 61, 62, 68, 76, 78, 163-169
Юрченко С. 310